

Werner Söderström Osakeyhtiön
NÄYTELMÄSARJA

III

ARVID JÄRNEFELT

T I T U S

5-NÄYTÖKSINEN
NÄYTELMÄ

TITUS

ARVID JÄRNEFELT

TITUS

5-NÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ

PORVOO

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

*Kaikki oikeudet pidätetään. Esittämis- ja kääntämis-
lupa on pyydetty Suomen Näytelmäkirjailijaliiton toi-
mistolta, os. Helsinki.*

*Copyrighted in U. S. A. 1927 by The Dramatists'
League of Finland.*

H e n k i l ö t.

TITUS FLAVIUS, Jerusalemin hävittäjä.

VESPASIANUS, hänen isänsä.

DOMITIANUS, Vespasianuksen toinen poika.

DOMITIA, Domitianuksen puoliso.

BERENIKE, juutalainen ruhtinatar.

LYSIMAKOS, kreikkalainen lääkäriorja.

CEREALIS, Vespasianuksen sotatoveri.

CASSIUS' veljekset.

AULUS CAECINA.

PREFEKTI (praefectus urbi).

FILOSOFI.

RUNOILIJA.

CALLIAS, henkilääkäri.

I—VIII SENTTURIOTA.

VANKEJA JERUSALEMISTA.

VANGITTUJA KRISTITTYJÄ.

Senaattoreja, pretoriaaneja, patriiseja, yleisöä, kansaa, orjia, tanssijattaria, soittajia, sotilaita, liktoreja.

Ensimmäinen näytös: leirissä Jerusalemin edustalla. Toinen: keisarillisessa huvilassa, päivänmatkan päässä Roomasta. Kolmas: Rooman keisari­palatsissa. Neljäs: Kolosseumissa. Viides: samassa paikassa kuin toinen.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Roomalaisten piiritysjoukkojen esikuntatelttä Jerusalemin lähistöllä. Teltan vaateseinämiä peittävät legionain kenttämerkit (insignia) ja aseet, joista osa sikin sokin siellä täällä. Kovaksi polkeutunut maaperä on permantona. Teltan vasemmalla (katsojasta käsin) peräseinällä riippuu suuri metallilevy joukkojen hälyytystä varten. Oikealla perällä valtava piunkanto, jota käytetään matalana pöytänä ja jonka koukerot juuret ovat näkyvissä. Vaateovet vasemmalla ja oikealla, mutta ei peräseinässä, jonka keskus on ripusteista vapaa ja voidaan tarvittaessa irroittaa telttapaaluista vasemmalta oikealle. Vespasianus istuu kannon ääressä, tarkastellen siihen levitettyä piirityskarttaa. Kartan nappulat ilmaisevat joukkojen asemia piiritetyn kaupungin ympärillä. Päivystävä sentturiolä hettisee perällä.

Teltan ulkopuolelta kuuluu toimivien muurimurtimien kaukaista, tasaista jyskettä.

VESPASIANUS.

(Siirreltyään joitakuita nappuloita ja siten saatettuaan piirityskehän entistäkin täydellisemmäksi, tyytyväisenä.)

Kas noin! Noin! Kuolemanvyönä me jo kuristamme Jerusalemlia! Otan sen käsiini ehjänä ja elävänä . . . *(Hän naurahlee)* . . . kullat, hopeat, temppelien aarteet, tytöt, pojat — vien kaikki Roomaan. Siis varovasti. *(Hän heristää sormiansa ikäänkuin ulkona sotiville.)* . . . Rikkomatta mitään!

(Perääntymistoitotus.)

Seisahdus? Kenen käskystä?! *(Jälleen hymyillen.)* Titus poikani sen on käskenyt, uneksija, armahtaja. Olkoon. Olihan tuo oikeastaan minunkin tahtoni.

(Melu taukoaa.)

(Lähetille.) Mikä hetki on?

LÄHETTI (SENTTURIO).

(Katsahtaa ulos telttavaatetta syrjäyttämällä.)
Kohta puoliyö, herra. Kuu nousee. Jerusalemin tulet sammuvat.

VESPASIANUS.

(*Haukotellen.*) »Jerusalem tulet sammuvat»
... Minäkin menen levolle. (*Hän venyttelee
ähkien jäseniänsä.*) Maata ... maata ...

(*Kapinallista melua, ensin kaukaa, sitten yhä
äänekkäämpää ja lähenevää.*)

VESPASIANUS.

(*Hihittää itseksensä.*)

CEREALIS.

(*Syöksyy telttaan sentturioiden seuraamana
oikealta, hengästyneenä ja kiihoittuneena.*) Poi-
kasi on antanut peräytymiskäskyn!

VESPASIANUS.

Vai on. Minä hyväksyn.

CEREALIS.

(*Toisten sentturioiden seistessä tyrmistyneinä
hänen takanaan.*) Olivatko nuo kuulun sota-
päällikkömme Vespasianuksen sanoja?

VESPASIANUS.

Olivat.

CEREALIS.

Rooman aseiden häpeäksi olemme jo kaksi vuotta turhaan tätä kaupunkia piirittäneet.

I SENTTURIO.

Jos nyt annamme juutalaisten hengähtää . . .

II SENTTURIO.

Oi jalo päällikkömme, älä salli muurinmurtimien pysähtyä! Nouse, tee jo loppu ikuisesta vitkailusta!

III SENTTURIO.

Kuule nuoriakin! Yöllä on vilpoinen peuroa! (*Mennen hälyytyslevyn luo ja vetäen miekan huotrasta.*) Lyönkö rynnäkköön? Lyönkö?

MUUT SENTTURIOT.

Rynnäkköön! Rynnäkköön!

(*He vaikenevat äkkiä, kun Vespasianuksen vastaus viipyy.*)

VESPASIANUS.

(*Pudistaa hitaasti päätänsä.*)

CEREALIS.

Enpä enää tunne sinua entiseksi, vanha sota-veikko. Huhuillaan, ettet *sinä*, vaan joku toinen tässä johtaa sodan menoa . . .

VESPASIANUS.

Puhu, puhu, sinun on sananvuoro.

CEREALIS.

Kauniin ruhtinattaren tähden sanotaan Tituksen Jerusalemia armahtavan. On muka Jerusalem tämän sulottaren kotikaupunki.

VESPASIANUS.

Ystävämme ruhtinatar Berenike ei ole ainoastaan kaunis, vaan on myös rikas — oo! Hän on pohjattoman rikas!

CEREALIS.

Varoitan Berenikestä. Tosin luo hän kuninkaita kuin leikillensä, mutta kuin leikillensä hän myös niitä myrkyttää. Vähän Aasian hoveista ei yksikään ole hänen jälkiänsä vaille jäänyt. Siveetön avionriikkoja, sukurutsaaja, velho, jonka mustiin silmiin ken kerrankin vain katsahtaa, on avuton kuin hyttynen hämähäkin verkossa. Titus

on haaveilija. Olkoon. Mutta älä anna legioniemme sotkeutua tähän häpeään.

VESPASIANUS.

Tituksen haaveiluista olkoon jokaisella valta ajatella mitä tahtoo. Haaveilija on narri. Olkoon niin. Mutta jos haaveilijaa raha ja legioonat tukevat, on hän maailman valtias. Haaveilijoita he ovat kaikki olleet. (*Hän nousee istuviltaan.*) Mitä taas siihen tulee, että annan rakkauteni Titukseen vaikuttaa sotasuunnitelmaani, niin on moitteenne ainoastaan siinä tapauksessa oikeutettu, että todistatte vitkastelusuunnitelmani heikoksi. (*Osoittaen kartalta legioonain sijoitusta.*) Katsokaahan. Kuolemanvyönä kuristavat legioonaimme joukot Jerusalemlia; muonavarain kuljetus on sinne mahdoton, siellä jo rutto riehuu, nälkätaudit raivoo, ihmiset sokaistuvat, vaimot tuskissaan jo tappavat rintalapsiansa, omia sikiöitään syövät. Ei voi kestää kauan ennenkuin kaupunki antautuu. Vitkastelulla on siis suuret etunsa. Ajatelkaapa vain niitä aarteita, jotka menisivät käsistämme, jos hävittäisimme Jerusalemin. Ei, ei. — Hyvää yötä. — Mutta — jos nuoret toverini pitävät liian nolona mennä maata ilman virvoitusta, kas tässä avain omaan viini-

kellariini. Maistelkaapa! Hauskaa yötä! (*Menee haukotellen vasemmalle.*)

II SENTTURIO.

(*joka on ilmasta tavoittanut käsiinsä Vespasianuksen heittämän avaimen.*) Totta totisesti, tuo ei ollut tyhmää puhetta! Pojat!

NUOREMMAT SENTTURIOT.

(*Marssivat meluten oikealle, kantaen avainta kuin lippua edessään.*)

CEREALIS.

(*Kääntyneenä vasemmalle.*) Voi, vanha Vespasianus veikko, kansakuntia olet pannut eteesi polvistumaan, nyt tottelet kuin heikko mummo omaa poikaasi, haaveilijaa, unissakävijää!

III SENTTURIO.

Asemamme näyttää vähitellen selviävän . . .

IV SENTTURIO.

Niin, Titus on legioonain tiellä.

III SENTTURIO.

Siis on hän tavalla tai toisella . . .

CEREALIS.

Tieltä raivattava.

(*Huomattuaan Tituksen he äkkiä kiiruhtavat oikealle.*)

TITUS.

(*Vasemmalta Lysimakon seurassa.*) No, vanha opettajani, sinä olet valkoista Jerusalemia itkenyt. Nyt iloitse! Muurinmurtimeni ovat vaienneet ikipäiviksi. Sydämeni itkee päivän veritöitä. Tahdon pestä käteni. Ah Lysimakos! Kun kerran tulen imperaattoriksi, tahdon koko maailmalle näyttää, että armo voi sentään enemmän kuin väkivalta.

LYSIMAKOS.

Iloitsen, herra; iloitsen sinun puolestasi ja iloitsen myös maailman puolesta, koska Neeron ja muiden veripetojen jälkeen jälleen laupeus ja armo astuu valtaistuimelle.

TITUS.

Kasvoin lapsena Neeron hovissa. Isoäiti, Vespasia Polla, otti minut kerran mukaansa kilpajoihin. Caesar viipyy . . . Odottelemme caesarin aitiossa, ja minä, paremmin yleisöä nähdäkseni, isoäidin kädestä pidellen, tulen kaiteelle.

Katson ja kuulen liikkeen kahinata, kun kaikki hymyhuulin toisillensa supattaen osoittavat meihin päin. »Isoäiti» — sanon minä — »miksi he hiljaa, hiljaa paukuttavat käsiänsä?» — »Ettei kateellinen Neero kuulisi», vastaa isoäiti — »sillä sinulle he käsiänsä paukuttavat, tulevaksi Rooman imperaattoriksi tervehtien.» Siitä saakka on mieleni sytyksissä ollut. Siitä saakka on Rooma minulle kuin kirkas metallinpinta, johon tahdon kuvastua.

LYSIMAKOS.

Sekin pinta kerran tummenee, herra.

TITUS.

Teille kuolevaisille — niin, mutta caesarille avaa kuolema vielä kirkkaamman elämän, sillä kuoltuansa astuu caesar jumalien joukkoon. Mitä sanot sinä kreikkalainen tästä minun roomalaisesta uskostani?

LYSIMAKOS.

Vaikea on ajatella, herra, että jumalat kuole mattomuudella palkitsisivat esimerkiksi — äidinmurhaajaa.

TITUS.

(*Naurahtaen.*) Tarkoitat Neeroa? — Ole huolletta Lysimakos, Titus ei ole Neero. Maailman

kuuluisin ennustaja on unelmani vahvistanut. Kävin Kyprossa, Pathon temppelissä. Uhrasin kalliit uhrin jumalille. Ja kun seisoin alttarin ääressä ja savu suorana patsaana nousi tyyntä taivasta kohden, katsoi ylipappi Sostratos sen mustia kierteitä ja puhui minulle ja ennusti tulevaisuuteni juoksun: »Sinusta tulee suuri hallitsija», sanoi hän; »sinä olet täyttävä maailman hyvillä töillä; ei ole niin rakastettua ollut kuin sinä olet oleva — ja jotka sinun jumalaiset kasvosi nähdä saavat, rupeavat vapaaehtoisesti sinun orjiksesi, ja maat, joihin sinun jalkasi koskee, antautuvat itsestänsä sinun alamaisiksesi. Itä ja Länsi ovat sinua herranansa ylistävät ja Rooma on sinun nimeäsi jumaloiva!» — Lysimakos, tämä sotani Judean kansaa vastaan antakoon kuvan siitä, mitä olen maailman hallitsijana oleva.

LYSIMAKOS.

(On vetänyt teltan liepeen vasemmalta oikealle, joten leiritelttain ääriviivat kuutamon valaismena tulevat näkyviin ja himmeten edempänä katoavat rinteen taa, jonka ylitse Jerusalemin vain himmein piirtein näkyy taivaanrantaa vasten.)

TITUS.

Oi, mikä ihana yö!

LYSIMAKOS.

Herra! Mikä ihmeellinen yhteensattuma!

TITUS.

Mikä niin?

LYSIMAKOS.

Juuri tällä paikalla, missä nyt nuoruutesi loistossa ja kukoistuksessa maailman herruudesta uneksit, tuolla noin — ei, katsohan enemmän vasemmalle, tuolla kivikkomäellä noin neljäkymmentä vuotta sitten surmattiin suuri juutalainen profeetta. Hänkin tahtoi tehdä maailman onnelliseksi, mutta sai palkaksensa ristiinnaulitsemisen.

TITUS.

Ken oli hän?

LYSIMAKOS.

(Kiinnittää teltanliepeen jälleen paaluun.)

Köyhä puusepänpoika vain, mutta suuri profeetta.

TITUS.

(Naurahtaen.) Hänellä ei ollut valtaa, mutta minulla on valta oleva maailman yli. Niinkuin sanoin, tahdon armahtaa Jerusalemin.

LYSIMAKOS.

Oh, ettei mikään sinua enää saisi horjumaan!

TITUS.

Ja jo tänä yönä odotin juutalaisia lähettiläitä Jerusalemissa, joille olisin armahduksen ehdot ilmoittanut. Mutta eipä heitä kuulu. On jo myöhäinen.

(Ulkoa kuuluu valvojain meteliä.)

Vaietkaa, vaietkaa! Antakaa leirin levätä. Nouseva kuu tahtoo rauhaa taivaankaaren kulkeakseen. Niin tahtoo sydämenikin. Tule, Lysimacos. *(Titus ja Lysimacos poistuvat vasemmalle.)*

NUOREMMAT SENTTURIOT.

(Oikealta maljoineen, viinitynnyri mukana, josta he aika ajoin täyttävät maljansa, nousuhumalassa, vallattomuuksiin valmiina.)

II SENTTURIO.

(Ensimmäisenä sisään tultuaan, ulospäin kääntyneenä.) Tuokaa tänne juutalaiset!

IV SENTTURIO.

(Jäljessään tuleville.) Tänne juutalaiset! Järjestämme heille arvokkaan vastaanoton.

V SENTTURIO.

(*Muita pahemmin juopuneena.*) Jonkun meistä täytyy esiintyä Tituksena. Minä . . . minä . . .

II SENTTURIO.

(*Huutaa ulkonaoleville.*) Sanokaa heille, että Titus jo maltittomana odottaa heitä täällä. (*Hän huitaisee nappulat kartan päältä.*) Rauhaa me haluamme, helvettiin koko kartta! (*Hän hulttelee karttaa ilmassa.*)

VI SENTTURIO.

(*Tempaa kartan käsiinsä.*) Kirjoittakaamme rauhan ehdot tähän nurjalle puolelle!

MUUT SENTTURIOT.

Bravo, bravo! Kirjuri, missä sinä olet! Kirjuri tänne!

VII SENTTURIO.

Hi-hi, pelkäänpä vain, että leikkimme on kovin vaarallinen.

II SENTTURIO.

Rauhoitu. Titus on nukkumassa. Kas tässä hiilipalanen. Joutuin!

VII SENTTURIO.

*(Istuutuu kannon ääreen kirjoittamaan kartan nurjalle puolelle. II sentturio ynnä V ja VI asetuvat VII:n ympärille, auttaakseen tätä neuvoil-
laan.)*

PÄIVYSTÄVÄ LÄHETTI.

(Sisälle oikealta.) Juutalaiset ja Berenike ovat saapuneet.

II SENTTURIO.

Äh, vanha noita! Varropas! *(Kirjurille.)*
Pannaanpas pari sanaa hänenkin laskuunsa.

V SENTTURIO.

(Nousee.) Kuka saa näytellä Titusta, kysyn minä.

VIII SENTTURIO.

Joku kiharapää, tiemmä.

V SENTTURIO.

Siis minä itse, häh?

MUUT SENTTURIOT.

Sinä! Sinä! Hurraa!

V SENTTURIO.

(*Matkien Tituksen eleitä.*) »Ah, sydämeni vuotaa verta.» . . .

MUUT SENTTURIOT.

(*Nauraa hohottavat.*) Juutalaiset tänne!

II SENTTURIO.

Seis pojat! Vastaanoton pitäisi tapahtua ratsain! Tuokaa tänne jokin ratsukoni!

IV SENTTURIO.

Joutavia! Kas tässä Tituksen tamma ihka elävänä! (*Hän asettuu VIII sentturion taa ja eteenpäin kumartuen kiertää kätensä hänen vyötäistensä ympäri. Heidän yllensä heitetään valkoinen tooga.*) Hyppää selkään!

VIII SENTTURIO.

(*Polkien jalkaa kuin hevonen.*) Ii-ha-ha-ha!

V SENTTURIO.

(*Nousee »ratsun» selkään.*)

VII SENTTURIO.

(*Antaa kartan V sentturion käteen, kokoonkieritettynä.*) Äläpäs huoju, mies! Älä pudota käsistäsi!

II SENTTURIO.

Päästäkää juutalaiset sisään! Kunniaa Titukselle!

JUUTALAISET JA BERENIKE.

(Oikealta, vartijain esiinpakottamina. Berenike on hunnutettuna.)

SENTTURIOT.

(Seisovat teeskennellyssä rintama-asennossa »Tituksen» edessä, mutta eivät kauankaan malta olla naurahtelematta ja hypistelemättä juutalaisten pitkiä kauhtanoita tupsuinensa ja kirjailtuine liepeineen. Jotkut eivät voi olla nykäisemättä heitä parrasta tai korvakiharoista.)

V SENTTURIO.

Tervetuloa, meidän rakkaat, rakkaat — viholisemme. Antakaa minulle anteeksi päivän verityöt ja armahtakaa minua, minun sydämeni vuotaa verta — sillä — sillä minä olen juuri pessyt käteni — ja kuukin paistaa . . . *(itkee katkerasti)*. Tahdon olla jalomielinen, tahdon rauhaa ja erittäinkin a-armoa, niin a-a-armoa!

BERENIKE.

(Astuu muiden juutalaisten etupäähän.)

V SENTTURIO.

Hetkinen malttia, kuninkaallinen, armas keijukaiseni. Rauhanehtoihimme tulemme kohta. (*Hän koettaa oikaista kierteeseen mennyttä karttaa.*) Rakkaat rabbiinit ja pyhän Jerusalemin lähettäjä! Saatte pitää Jerusaleminne. Emme pyydä muuta, kuin että jätätte leiriimme tämän tyttöletukan. Vieköö siis ylimmäisille papeilenne tämä rauhan- ja sovinnonkirja, johon olen varmemmaksi vakuudeksi omakätisesti piirtänyt nimeni, Titus Itkijä, kuten näette, ja varustan sen nyt vielä sinetilläni, näin! (*Hän sylkee nimen kohdalle.*)

SENTTURIOT.

(*Hurraavat ja nauraa hohottavat.*)

VIII SENTTURIO.

Piru sinua kantakoon! (*Hän pudottaa V sentturion selästään, jolloin tämä hukkaa käärönsä.*)

BERENIKE.

(*Sieppaa käärön haltuunsa.*)

VII SENTTURIO.

(*Tahtoo ottaa käärön Berenikeltä.*) Äläpäs, äläpäs! (*Kun ei onnistu saamaan Berenikeltä,*

huutaa sentturioille.) Tämä tyttö sieppasi asia kirjan! Hän näyttää sen Titukselle!

MUUT SENTTURIOT.

(Meluten ja Berenikeä peloitellen aikovat väkisin riistää häneltä kartan.)

BERENIKE.

(Paljastaa kasvonsa.)

SENTTURIOT.

(Perääntyvät ja jäävät hetkeksi seisomaan tyrmistyneinä, sanattomina tuijottaen Berenikeen, hänen ylpeän ryhtinsä ja kauneutensa lyöminä.)

TITUS.

(Vasemmalta, Lysimakon seuraamana.) Ah, vihdoinkin!

LYSIMAKOS.

(Tarttuu kauhistuneena Titukseen ikäänkuin suojellakseen häntä ja estääkseen häntä näkemästä Berenikeä.)

SENTTURIOT.

(Bereniken aikoessa mennä vasemmalle tekevät viimeisen yrityksen pelastaa käärön joutumasta Tituksen nähtäväksi.)

BERENIKE.

(Menee nopeasti Tituksen puolelle vasemmalle.)

TITUS.

Berenike! Ah, he ovat tuoneet sinut rauhanhinnaksi . . . *(Juutalaisten puoleen kääntyen.)* Tiedän Jerusalemissa vihattavan tätä heroodilaista ruhtinatarta. Olette tahtoneet hänestä päästä tarjoomalla hänet meille rauhanehdoksi. Mutta tietäkää: ensimmäinen rauhanehtoni on, että saatatte hänet takaisin Jerusalemiin ja tunnustatte hänet kuningattareksenne.

JUUTALAISET.

(Osoittavat levottomuutta ja nurjamielisyyttä.)

TITUS.

Oi, uppiniskainen kansa! Miksi ette tahdo armahdustani vastaanottaa! Vaadimmeko teitä ikeen alle? Häpeäporttiko teitä odottaa? — Tulkaa toki järkiinne! Väkevämmän voimaa ettekö tunnustaisi, taistelisitteko sallimusta vastaan!

I JUUTALAINEN.

Paitsi sinun voimaasi on vielä voima Jehovan, Israelin Herran.

TITUS.

Jumalat kaikki taistelevat Rooman joukkoin rintamissa. Lapsetkin sen ymmärtävät; te yksin olette sokaistuina. Avatkaa silmänne ja nähkää: edessänne voi seistä se, joka kerran on maailman herra oleva.

II JUUTALAINEN.

Puheesi kuuluu herjaukselta. Israelin Jumala on valitulle kansallensa valan vannonut: Israel ylitse kaikkein pakanain! Kuin heikko ruohonkorsi olet sinä Titus Hänen käsissänsä murtuva. Jerusalemista on maailman herra tuleva!

TITUS.

(Sisällisesti levottomana.) Jerusalemista —?! On olemassa toisia ennustajia — on toisia temppelejä! *(Tarmokkaan varmasti.)* Siinäkö siis kaikki, mitä teillä oli minulle sanomista? Kaupunkinne olisi poroksi palanut vielä tänä yönä, ellen olisi teitä armahtanut. — No? Miksi ette itämaiseen tapaanne maahan lankea ja kiittäen minun jalkojani suutele?

JUUTALAISET.

(Vartijain aseina uhkaamina lankeavat maahan Tituksen eteen.)

TITUS.

Rauhanehtoni ilmoittakaa Jerusalemiin ja lähettäkää tänne kunniavahti kuningatartanne sinne saattamaan. Varoitan viivyttelämästä.

JUUTALAISET.

(Poistuvat oikealle vahtien pakottamina.)

SENTTURIOT.

(Pyrkivät uudestaan esille yhä tuon onnettoman käärön vuoksi, mutta kun Titus katsoo heihin ylimielisen käskevästi, perääntyvät he askel askeleelta ja poistuvat oikealle.)

LYSIMAKOS.

Herra rakas, minä varoitan . . . *(Kun Titus ei kuitenkaan huomaa hänen kosketustaan, poistuu hän pahaa aavištaen ja päätänsä pudistaen oikealle.)*

TITUS.

(Intohimoisesti.) Berenike!

BERENIKE.

(Vaikenee liikahtamatta, hymyilee arvoituksellisesti.)

TITUS.

Oi, Berenike, kauan ovat silmäni toivoneet sinua näkevänsä. Olet jo unohtanut Kypron kukkiin upotetun temppelin, olet jo unohtanut sen leppoisan merituulen — ja heräävän kevät-hehkun omissa rinnoissamme. Vaikeneva sfinksi, katsot minuun niinkuin jotain suurta, suurta valmistelisit, mutta jäät yhä, yhä arvoitukseksi.

BERENIKE.

Päättyneet ovat leikin päivät, Titus. Tullut on täysi tosi.

TITUS.

Täydellä todella, Berenike, olen Jerusalemin armahtanut. Kautta taivaan ja maan vannon tekeväni sinut Jerusalemin kuningattareksi. En leiki, Berenike, vaan heti kun olen Roomaan saapunut, täytän jokaisen sanani.

BERENIKE.

Niin, niin, heti kun olet tullut Rooman imperaattoriksi. — Kunpa siellä vain uskottaisiin sellaisten ihmeiden voivan tapahtua.

TITUS.

Sinä näytät epäilevän tulevaisuuttani. Ei niin roomalaiset.

BERENIKE.

Kuitenkaan eivät roomalaiset omassa leirissäsi-
kään semmoisiin usko.

TITUS.

Ei omassa leirissäni? — Se on, täällä —?
(*Naurahtaa salaten loukkaantumisensa.*) Enpä
paljonkaan perusta näihin nurkkalegiooneihin.
Voimani riippuu Rooman pretoriaaneista.

BERENIKE.

Tunnen sinun perustuksesi, Titus. Galbaan
ensin luotit. Hänet murhattiin, ennenkuin hän
ehdi tehdä sinut ottopojakseen. Eikö ollut niin?
Sittenmin olet paljon pretoriaanein suosiesta toi-
vonut, ja viimeinen tukesi on ollut salainen liitto
caesar Othon kanssa . . .

TITUS.

Syvimpään sydämeenikin ovat urkkijasi löytä-
neet!

BERENIKE.

(*Jatkaen.*) . . . mutta nyt . . .

TITUS.

»Mutta nyt» . . . Mitähän vielä salannetkaan
minulta!

BERENIKE.

Tiedäthän itse, että Senaatin lähettiläät ovat tänään juutalaisten vangeiksi joutuneet. Tiedä siis lisäksi: he ovat tuoneet sanan Roomasta, että Otho on siellä saanut surmansa.

TITUS.

Otho — surmansa!?

BERENIKE.

Pretoriaanit ovat sinusta luopuneet ja imperaattoriksi Vitelliuksen huutaneet.

TITUS.

Vitelliuksen — verivihollisemme! Jumalat! Jumalat! Riistätte viimeisen pohjan minulta! Maa horjuu jalkojeni alla! (*Sortuen.*) Ah, edessäni on nyt kaiken loppu . . .

BERENIKE.

(*Hitaasti, täysin tietoisesti.*) Kuitenkin . . . paitsi pretoriaaneja on vielä toinen voima, joka imperaattoreja luo.

TITUS.

Toinen voima . . . ? Paitsi pretoriaaneja? — Mikä voima?

BERENIKE.

Juuripa nuo halveksimasi »nurkkalegioonat»,
nuo tuolla.

TITUS.

(Tuijottaa häneen ymmällä.)

BERENIKE.

Niin juuri, nämä maakunnan legioonat. Jos Galba, espanjalaisiin legiooneihinsa nojautuen, saattoi nousta kapinaan ja kukistaa itse Neeron, miksi ei joku toinen voisi nousta Aasiasta ja kukistaa legiooneillansa vaivaista Vitelliusta?

TITUS.

(Suurta kiihtymystä salaten.) Ah, mikä lapsakas tuuma! Noilla legiooneilla . . . !

BERENIKE.

Eikö sovi laskuihisi? — No niin, ehkä oletkin oikeassa, sillä niinkuin itse halveksit näitä legiooneja, niin nämäkin legioonat halveksivat sinua.

TITUS.

Halveksivat minua?! *(Otsaansa rypistäen.)*
Berenike!

BERENIKE.

Enkö saisi sinulle totuutta ilmaista?

TITUS.

Valheita olisi parempi olla ilmaisematta.

BERENIKE.

Onneksi minulla on tässä asiakirja, joka on puhuva todistus sanojeni totuudesta. Katsohan itse, missä arvossa ne sinua täällä pitävät.

TITUS.

(*Avaa käärön.*) Tämähän on sotasuunnitelmamme, oma tekemäni.

BERENIKE.

Sinunkin suunnitelmillasi voi olla nurjat puolensa. (*Keveästi.*) Käännähän.

TITUS.

(*Lukematta loppuun.*) Jumalat! (*Hän tempaa äkkiä tikarinsa esille iskeäkseen Berenikeen, joka kuitenkin väistää, kyyristyen polvilleen ja kiertäen kätensä Tituksen jalkojen ympäri.*)

BERENIKE.

(*Katsoo ylös, Tituksen pistäessä tikarinsa jälleen huotraan.*) Tartuit tikariisi . . . minua tähtäsit . . . ajattelit: Berenike on nähnyt lävitsemi, Bereniken täytyy kuolla . . .

TITUS.

(*Pitkän vaikenemisen jälkeen, synkkänä.*) Niin, minussa on täällä mykkä peto, jota en pysty hillitsemään. Jumalat suojelkoot sitä, ken joskus joutuu tielleni.

BERENIKE.

(*Syleillen Tituksen polvia, sitten vetäen tikarin uudelleen huotrasta ja katsellen sitä kaikilta puolin.*) Tämä tikari miellyttää minua. Se näytti sinulla olevan voimaa, jota ei kukaan Jerusalemissa aavista sinulla olevan, josta ei tiedä kukaan Roomassa, ei myös täällä leirissä, vaan minä yksin koko maailmassa. Pane piiloon, kohta tarvitaan . . . (*Hän asettaa tikarin takaisin huotraan ja kohoo, yhä ylempää Tituksesta pidellen.*) Ei suosio, ei lempeys ole sinua imperaattoriksi tekevä, vaan sinun oma voimasi, sinun äskeinen tikarimielesi, jolloin olet julma, tunteeton viholisiasi kohtaan — jolloin voit nähdä verta hymyhuulin — jolloin ihmistuskas ei sinua liikuta eikä

silmäsi kyyneliä tunne. Kukistamaan, hajoittamaan olet sinä syntynyt, hävityksen raunioissa on sinun oikea maaperäsi. Titus! — Legioonasi odottavat sinua!

TITUS.

Olet oikein arvannut luontoni, lempeyteni on valhetta. Ja jos maailman raunioiksi laskeminen minun unelmani toteuttaisi, en viipyisi, se on syvintä totta, en viipyisi, Berenike. (*Naurahtaa katkerasti.*) Mutta juuri äsken joku sai minut vakuutetuksi, etten legiooneiltani voi mitään kannatusta odottaa. Miten siis luulet minun voivan panna maailman raunioiksi?

BERENIKE.

Ennen sinua isäsi Vespasianus huudettakoon imperaattoriksi.

TITUS.

(*Bereniken ajatuksen ollessa hänelle täydellinen yllätys.*) Isäni? . . . Berenike, hän voi olla luotettava verojen tilittäjä, ehkäpä hyvä sotaherrakin, mutta caesariksi Roomaan . . .

(*Vaikenee kauan, jolloin ajatus muuttuu hänelle yhä mahdollisemmaksi.*)

BERENIKE.

Hän ei ole saanut hovikasvatusta, se on totta, mutta hänellä on kaksi verratonta etua: legioonat tottelevat häntä sokeasti, ja . . . hän on vanha, sinä seuraat häntä.

TITUS.

Oikein sanoit, että hän on legioonain suosikki. He jumaloivat häntä. Berenike, ken on sinulle tuon ajatuksen kirkastanut? Yön äänettömyydessä se nousee pauhaten kuin maat ja taivaat asemissaan järkkäisivät. Tulena se on legiooneisamme syttyvä. — Olenko unelmissa elänyt? Kaukana, jossakin kaukana . . . On kuin olisin vasta herännyt. . . Tässä, tässä on ilmielävänä kaikki, se suuri, kauan odotettu tosi . . . Ah Berenike, kuinka äärettömän hiljaista on tällä hetkellä kaikki! Tahtoisin puhua vanhan opettajani Lysimakon kanssa.

BERENIKE.

(*Levottomana.*) Hän on varmaan jo levolla.

TITUS.

Niin, niin, nuku leiri, nuku . . . Aamun koittaessa herätän sinut uuteen ajatukseen ja mielet liekkeihin sytytän.

BERENIKE.

Aamun koittaessa, niin. Mutta *ennen* aamun koittoa, vielä tänä yönä —?

TITUS.

Vielä tänä yönä?

BERENIKE.

Vielä tänä yönä näyttäös maailmalle, että se on turhaan sinua nauranut.

TITUS.

Miten voin sen vielä tänä yönä näyttää?

BERENIKE.

Olethan parhaillaan sotaretkellä.

TITUS.

Sinun heimoasi vastaan, Berenike!

BERENIKE.

Voimakas ei tunne sääliä. Voimakas uhraa kaikki *yhteen* tarkoitukseen. Hävitä Jerusalemi! Niinkuin olet tähän asti pitänyt tätä sotaa lempeytesi kuvana, niin olkoon se tästä hetkestä hirmumielesi kuvana.

TITUS.

(Ottaa haltioituneena päähänsä kypärän.)

BERENIKE.

Hävitä Jerusalemi! Maan tasalle, maan tasalle,
ettei jää kiveä kiven päälle!

TITUS.

(Ottaa kilven.)

BERENIKE.

Ja kun seisot sen savuavien raunioiden keskellä, tiedä silloin, että sinussa täyttyy minun kansani suuri ennustus: Jerusalemi on maailman herra tuleva!

TITUS.

(Tarttuu miekkaan.) Ah, se ennustus on täyttyvä! Niinpä se nyt tapahtukoon! *(Lyöpi miekan lappeella kumahtavan iskun metallilevyyn.)*

(Hälyytystoitotukset, ensin lähellä, sitten edeten ikäänkuin Jerusalemin ympäri. Leirimelu alkaa.)

VESPASIANUS.

(Vasemmalta.) Kuka rynnäkköön hälyyttää?

TITUS.

Valveille, isä! Roomasta on sana tullut: Vitellius on imperaattoriksi huudettu.

VESPASIANUS.

Vitellius? No, se asia ei olisi mitään hätätoitotusta kannattanut. Huomenna vannotan legiooneillamme uskollisuuden valan uudelle imperaattorille.

TITUS.

Vitellius on kukistettava!

VESPASIANUS.

Hiljaa, poikani, vaatteesta ovat tämän teltan seinät!

TITUS.

Kaikki suunnitelmani ovat särkyneet. Yksi on vielä pelastus. Ei valaa Vitelliukselle. Aasialaisten legioonain täytyy huutaa vasta-imperaattoriksi *sinut*, isä!

VESPASIANUS.

Minut — imperaattoriksi!

TITUS.

Jokainen hetki on kallis.

VESPASIANUS.

Poikani, kaikki olen valmis sinun hyväksesi tekemään, mutta rupeamaan päähenkilöksi moiseen komediaan, se on toki liiaksi vaadittu — ja koko tuuma muutenkin mahdoton.

TITUS.

Legioonamme marssivat Roomaan, sinä lyöt Vitelliuksen joukot, sinä perustat Flaviusten dynastian.

VESPASIANUS.

Povesi kuohuu, Titus; kasvosi hehkuvat, silmäsi palavat. Sammuta tuli, ennenkuin se ilmieliekkiin leimahtaa. Kas niin, olkaamme niinkuin nuo sanat eivät olisi ikinä tässä teltassa kajahtaneet. Sillä kaikki tuo on mahdotonta. Malta mielesi ja kuule minua, syyt luettelen järjestänsä. Ensiksikin: Nykyisen sotaretken merkitys on suurempi kuin luuletkaan. Juutalaisten menestys voisi saada kaikki Aasian maakunnat Rooman vallasta luopumaan. Mutta jos minä marsitan joukkoni länteen, niin kuka lopettaa tämän valtakuntaa järkyttävän kapinan idässä? Kuka?

TITUS.

Sen olen *minä* tekevä! (*Lyö kahdesti metallilevyyn.*)

(Melu leirissä kiihtyy. Sotamerkit noudetaan juosten.)

VESPASIANUS.

Mikä hänen on? En ole koskaan häntä sellaisena ennen nähnyt. Luulen todellakin, että uni lähtee silmistäni.

CEREALIS JA SENTTURIOT.

(Juoksevat hämmästyneinä telttaan.)

VESPASIANUS.

(Kääntyy pelästyneenä heistä.)

BERENIKE.

(Koettaa parhaansa mukaan rauhoittaa häntä.)

CEREALIS.

Legioonain etujoukot ovat valmiina rynnäkköön. Odotamme käskyjäsi, Vespasianus.

TITUS.

Minulle ylipäällikkyyys on uskottu.

(Tyytymättömyyden nurinaa sentturioiden joukossa. Titus nostaa käärön maasta ja lähestyy sentturioita, jotka pahinta odottaen vetäytyvät kokoon.)
Taitaisipa »lempeyteni» nyt olla teidänkin mie-

leenne, te huonot, malttamattomat soturit. Mutta narrimainen käytöksenne on auttanut minua, uskottaen juutalaisillekin lempeyttäni. Nyt voimme yllättää heidät, milloin he vähimmin aavistavat. Tahdon unohtaa tämän, jos näen teidät tänä yönä urhoollisiksi. Nyt on hetki lyönyt. Muuttakaa Jerusalem soraläjäksi.

VESPASIANUS.

(*Koettaa hätääntyneenä hillitä Titusta.*) Ei, ei, ei — taivaiden nimessä . . .

CEREALIS.

Käskysi täyttyköön, Titus!

SENTTURIOT.

Hurraa, Titus! Rynnäkköön!

(*Haltioissaan karjuen he hyökkäävät teltasta.*)

TITUS.

(*Heidän jälkeensä huutaen.*) Sytyttäkää! Poroksi polttakaa!

CEREALIS.

Terve, Titus! Olen aina todella vainunut salaista voimaa sinun unelmoimisesi takana . . .

TITUS.

(*Raiwokkaana.*) Mene tehtäviisi! Murtaudu sisään ja sytytä!

CEREALIS.

(*Tekee kunniaa, juoksee ulos oikealle.*)

TITUS.

(*Seuraa häntä oikealle.*)

VESPASIANUS.

(*Murtuneena.*) Hän tekee minut kapinoitsijaksi. Olemme hukassa.

BERENIKE.

Hukassa niin, jos peräydymme. Siis eteenpäin!

VESPASIANUS.

Terve järki on ihmiselle kai käytettäväksi annettu. Jos tuo poika nyt polttaa poroksi Jerusalemin rikkaudet, niin millä varoilla me viemme legioonamme Roomaa vastaan? Hä?

BERENIKE.

Aarteeni kaikki lasken sinun jalkaisi juureen, Vespasianus.

VESPASIANUS.

Aarteesi kaikki — — sanoitko aarteesi?

BERENIKE.

Soaemus ja Antiochos ovat liittolaisemme. Vologesus kuninkaasta vastaan myös. Tiberius Aleksander Egyptistä ja itse Mucianus Syriasta nousevat ensi merkin saatuaan.

VESPASIANUS.

Sinä puhuit aarteistasi? Etkö juuri äsken sanonut: aarteeni kaikki annan sinulle? Aarteesi tunnen. Niillä veisin vaikka kolminkertaiset joukot Roomaan. Ruhtinattareni, meidän täytyy tehdä lähempiä laskelmia. Tulehan, niin saamme puhua häiritsemättä . . . ymmärräthän: tämä on hirmuinen salaisuus! (*Kuiskaten.*) Niillä voisi ostaa kaiken viljan Egyptistä! Niillä lahjoisi kaikki puolueet Roomassa! Tulehan, tule. (*Mene vasemmalle.*)

TITUS.

(*Oikealta.*) Berenike!

BERENIKE.

Heti. (*Tehden vaikenemisenmerkkiä menee vasemmalle.*)

LYSIMAKOS.

(*Kauhistuneena vasemmalta, pysähtyy, katsoo kysyvästi Titukseen.*)

TITUS.

Niin, minä olen sen tehnyt.

LYSIMAKOS.

Entä . . . entä . . . hyvänteot —?

TITUS.

Tänä hetkenä tarvitsen koko voimani, älä häiritse! (*Kun Lysimakos sittenkin viipyy.*) Ah, etkö käsitä, että tarvitaan valtaa hyviinkin töihin!

LYSIMAKOS.

(*Valmistuu syvämielteiseen vastaukseen.*)

BERENIKE.

(*Vasemmalta, säteilevänä, voitonriemussa.*)
Hän on mukanamme!

TITUS.

(*Työntää Lysimakon syrjään.*) Oi, Berenike, tänä hetkenä niinkuin kaksi voimakasta virtaa juoksi kohtalomme yhteen.

BERENIKE.

(*Tituksen sylissä.*) Nyt olet sfinksin arvoituksen arvannut.

TITUS.

Vannon tekeväni sinut Rooman Augustaksi!
 Ah, muurinmurtimeni soikaa! Sotaorhini
 hirnukaa! Vihellä myrsky! Ah, Berenike, jo loiskuu
 palonliekit Jerusalemissa! (*Hän halkaisee
 miekallansa teltan peräseinän, joka repeää kahtia
 ylhäältä alas. Palava Jerusaleminen näkyy.*) Katso!
 (*Hän juoksee ulos aukon kautta.*)

LYSIMAKOS.

(*Aikoo seurata Titusta, mutta nähdessään
 palavan Jerusalemin kaatuu polvilleen ja nyyhkyttää,
 valitellen kaupungin kohtaloa.*)

BERENIKE.

(*Ojennetuin käsin suojellen silmiänsä liekkien
 häikäisyltä.*) Hyvästi Jerusaleminen, hyvästi valkea
 kotikaupunkini! En sinua vähästä myynyt:
 maailmanvaltaan sinut vaihetin!

TOINEN NÄYTÖS.

Avonainen, katoton atriumi Flaviusten keisarillisessa huvilassa päivänmatkan päässä Roomasta. Atriumin neliöstä on näkyvissä vain kaksi sivua, joiden yhtymäkohta on taka-alan keskuksessa. Tästä keskuksesta atriumineliön molemmat seinälinjat kulkevat laakakattojen peittäminä pilaristoina etualan oikeaan ja vasempaan kulmaan. Vasemmanpuoleinen pilaristo johtaa ulos ja on päivänpaisteen valaisema. Sen päätynä perällä on kiviseinä ja täplätaljoilla peitetty oviaukko. Oikeanpuoleinen pilaristo on hämärässä, paria astuinta ylempänä, ja tämän pilariston takana ja päätynä ovat marmoriseinät, joiden kulmauksessa on avonainen käytävä pimeihin suojiin. Pilaristokatosten räystäistä riippuu köynnöskasveja. Kattoaukosta näkyy rakennuksen kupujen ylitse tummansinistä taivasta, ja atriumissa kasvava kyprossi nousee vapauteen

kattoja korkeammalle. Taka-alan pyöristetyssä yhtymäkeskuksessa on veistokuva kylpevästä faunista. Sen edessä, lämpimän lähteen sisälle rakennettu marmorinen kylpyallas, jonka pohjaan johtavat oikealta matalat astuimet. Veistoksen alustassa olevasta vaskisesta leijonanpäästä putoaa altaaseen suihku, virittäen vedenpinnan. Oikealla perempänä uhrausjalusta, jossa palaa alituinen tuli, lähempänä etualaa pöytä lääkepulloineen ja lasiastioineen. Vasemmalla etualalla lepotuoli valkoisesta marmorista.

Titus istuu synkkänä lepotuolilla. Domitianus, Domitia, Aulus Caecina, prefekti miehineen, sentturiot ja hovilaiset seisovat selin katsomoon, sisähuoneeseen päin kääntyneinä, asennoissa liikkumattoman jännittynyt odotus.

LYSIMAKOS.

(Tulee sisähuoneesta lääkepöytää kohden, huolestunut ilme kasvoilla.)

LÄSNÄOLIJAT.

(Liikahtavat askelta lähemmäksi sisähuonetta.)
Kuinka on caesarin laita?

LYSIMAKOS.

(Sitten kun täysi hiljaisuus vallitsee.) Poissa on Caesarin elämänhalu. Tuskistansa päästäkseen vanhus yhä pyytää avauttamaan valtiomonsa . . .

LÄSNÄOLIJAT.

(Kiihkeinä.) Estettävä! Tee voitavasi! Valta-kunnan parhaat lääkärit kutsuttakoon!

LYSIMAKOS.

(Viittaa kädellään, pyytäen hiljaisuutta, menee lääkkeineen takaisin sairashuoneeseen.)

CASSIUS VANHEMPI.

(Aulus Caecinalle, naurahtaen.) Katso, Aulus, kuinka katkerasti Titus suree vanhan isänsä sairautta!

AULUS CAECINA.

(Kuiskutellen.) Suuri näyttelijä! Siitä saakka kuin Vespasianus huudettiin imperaattoriksi, on Titus vuosikausia sydämessään odottanut isänsä kuolemaa — Rooman vallan periäkseen. Voi teitä tasavaltalaisia, joko on hän saanut teidänkin tarmonne kukistetuksi? Jos Vespasianus tänään valtasuonensa avauttaa, on kaikki myöhäistä ja Titus nousee Rooman yksinvaltiaaksi.

CASSIUS NUOREMPI.

Oikeassa olet Aulus; lähenemme suurta ratkaisua.

AULUS CAECINA.

Te vanhain patriisein jalot jälkeläiset, unohtaisitteko, mitä verivirtoja Flaviusten dynastia on Roomalle maksanut! Mikä tyranni on Tituksessa nouseva! Jo ennen nousemistaan hän isänsä nimessä surmauttaa ja maanpakoon ajaa kaikki, mikä Roomassa on vapaata ja arvokasta.

CASSIUS VANHEMPI.

Neeroa julmempi hänestä on tuleva.

CASSIUS NUOREMPI.

Titus on surmattava, ennenkuin Vespasianus on kuollut.

CASSIUS VANHEMPI.

Olemme valmiit, Aulus!

AULUS CAECINA.

(*Antaa pergamentin vanhemmalle Cassiukselle.*) Tässä suunnitelmamme. Tätä hetkeä varten valmistettu.

LYSIMAKOS .

(*Näyttäytyy jälleen perähuoneen portailla.*)

CASSIUKSEN VELJEKSET.

(*Poistuvat salaperäisesti.*)

LÄSNÄOLIJAT.

(*Jälleen häneen päin kääntyneinä, samassa jännityksessä.*) Kuinka on Caesarin laita?

DOMITIA.

(*Domitianukselle.*) Katso, kuinka he pelkäävät Titusta!

LYSIMAKOS.

Verenkulku säännöllisempi, kuume vähentynyt.

KAIKKI.

Siis toivoa? Siis Caesar paranee? Vastaa Lysimakos?

DOMITIA.

(*Domitianukselle.*) Katso, kuinka he iloitsevat, ettei Titus vielä päässyt seuraajaksi!

LYSIMAKOS.

En voi varmaan sanoa. Caesar nukkuu. Vanhalla iällä samat merkit voivat joskus olla heikon-

tumisenkin oireita. Silloin ei loppu ole kaukana, ehkä jo ensi yönä. (*Syntyy kuumeentapainen levottomuus.*) Elämänhalun kun vain saisimme palaamaan!

TITUS.

(*Menee Lysimakon kanssa sisähuoneeseen.*)

DOMITIA.

(*Domitianukselle.*) Näitkö? Etkö sinä, Domitianus, ole kuolevan caesarin poika yhtä hyvin kuin Titus? Eikö isäsi aikonut tehdä testamenttia sinun eduksesi? Titus valvoo — valvo sinäkin!

DOMITIANUS.

Menen. Sinun käsiisi jätän asiamme täällä. Katso ympärillesi Domitia. Ymmärrä kaikki, tutki joka liike, joka askel, näe kaikki ajatukset.

(*Menee perähuoneeseen.*)

DOMITIA.

(*Aulus Caecinalle.*) Olivatko nuo äskeiset sinun orjiasi?

AULUS CAECINA.

(*Nyökäyttää päätään.*) Vakoojiani.

DOMITIA.

Aulus, hiuskarvasta riippuu kohtalomme tällä hetkellä. Jos Vespasianus valtasuonensa avauttaa, joutuu testamentti Tituksen käsiin; silloin olemme hukassa. Hän sen väärentää. Minä tunnen hänet, hän on taitava semmoisissa.

AULUS CAECINA.

Hiljemmin! Nuo kaksi minun orjiksi merkittyä olivat Cassiuksen veljekset, tasavaltalaisen salaliiton jäseniä. Tituksen surmaaminen on siellä päätetty asia. He väijyvät häntä Rooman tiellä. — Mutta, minä luulen, se on turha hanke: Tituksella on liktorinsa! Ellei hänellä niitä *olisi* . . . tai jos joku voisi aikaansaada, *ettei* hänellä niitä olisi — — —

DOMITIA.

Ymmärrän — ymmärrän!

AULUS CAECINA.

Tee kohta asiata Roomaan, pyydä Tituksen henkivartijat mukaasi.

DOMITIA.

Oo, Aulus — jos onnistumme, ei palkkasi ole vähäinen oleva!

LYSIMAKOS.

(*Tulee sisähuoneesta.*) Tuon riemusanoman! Caesar on herännyt. Pyysi syödä! — Kuulitteko? Pyysi syödä!

LÄSNÄOLIJAT.

(*Ottavat sanoman riemulla vastaan, ympäröiden Lysimakon.*) Sinä voit vakuuttaa? Lupaat varmasti?

LYSIMAKOS.

(*Vastaten kysyjille joka haaralle.*) Vakuutan, vakuutan varmuudella. Nyt vastaan siitä, ettei hän enää valtasuoniansa avauta. Pahin on voitettu. Ei avauta, ei avauta! Jos hyvin käy, voi Caesar elää vielä monta, monta rauhaisaa vuotta.

TITUS.

(*Teeskennellen iloa.*) Vaara näyttää todella olevan tällä kertaa voitettu. Kiitos Lysimakon. Ilosanoman toi hän meille kaikille. — Keisarillinen seurueemme on vapaa lähtemään Roomaan takaisin.

AULUS CAECINA.

Salli kysyä, jalo caesar, milloin itse aiot Roomaan saapua?

TITUS.

(*Epäluuloisesti.*) Miksi se sinulle on tarpeen tietää?

AULUS CAECINA.

Liian kauan on Rooma ollut ilman johtavaa päätä. Miksi viipyisit, caesar, enää tämän sairasvuoteen ääressä? Onhan vaara ohitse? Kun isäsi jääpi tänne näkymättömiin, on niinkuin sinä yksin olisit Rooman herra. Yksinvaltijaakseen himoitsee Rooma sinua tervehtää!

TITUS.

(*Yhä epäluuloisesti.*) Vilpittömyyttäsi, Aulus, ei ole minun syytä epäillä — kuitenkin, minua sitoo tänne pojan hellät suhteet isään. Tahtoni on, että poistutte kaikki — ettei vanhuksen rauhaa täällä Rooman ulkopuolella mikään häiritse. Toivon, että sinäkin Aulus lähdet — niin, tahdoin sanoa: että sinä yhä edelleen johdat senaatin istuntoja.

AULUS CAECINA.

Toivosi täytän, caesar. (*Poistuu syrjään.*)

DOMITIANUS.

(*Titukselle.*) En lähde täältä. Sinä — sinä — isä aikoo tehdä testamentin jakaakseen val-

lan meille molemmille — minä tiedän sen — näin täyteen kirjoitetun pergamentin hänen vieresssä. Jos sinä saat yksin tänne jäädä, niin — —

TITUS.

No, no, Domitianus. — Katsos, kun nyt olemme saaneet Lysimakolta niin varman vakuutuksen isän paranemisesta, voit sinäkin heittää huolesi — voit rakkaan Domitiasi kanssa panna toimeen vaikka suuret kestit palatsiumissa. Saatte kutsua sinne ketä vain tahdotte, saatte soittajat, saatte tanssijat, ja saatte siellä mielin määrin leikitellä yksinvaltiaita. — Pikku Domitiasi kanssa, mitä?

DOMITIA.

(*Kädet Tituksen rinnalla.*) Oli muinoin aika, Titus, jolloin katsoit hellästi pikku Domitian silmiin. Nyt olet valmis lähettämään hänet suoja-tonna Roomaan. Tie on turvaton. Pikku Domitiasi pelkää.

TITUS.

(*Ottaa molemmin käsin Domitian päästä, katselee häntä silmiin epävarmana ja epäluuloisena.*) Omat henkivartijani seuratkoot lähteviä. (*Kärsimättömänä.*) Menkää. Kaikki menkää!

(*Kaikki paitsi prefekti menevät.*)

TITUS.

(*Prefektille.*) Mitä vielä?

PREFEKTI.

(*Antaa Titukselle proskriptionilistan.*) Tämä vielä.

TITUS.

(*Luettuaan antaa pergamentin pois.*) Kaikki siinä luetellut on heitettävä vankilaan.

PREFEKTI.

Vankilamme ovat täynnä, Caesar.

TITUS.

Siis teloitamme jok'ikisen. (*Hetken kuluttua, istuen huolettomassa asennossa lepotuolilla, suu hymyssä.*) Mitä sanoo Rooman kansa minusta?

PREFEKTI.

Pelkäävät sinua. Odottavat sinusta toista Neeroa.

TITUS.

Se on hyvä niin. — Sanopas sinä urkkijain urkkija, mitä odottavat patriisit minusta — ne vanhat sukuylimykset kodeissaan, missä ei hovin kulta kimaltele, vaan asuu vanhan Rooman henki

hiljaisessa puolipimennossa. Oletko päässyt tunkeutumaan, ha-ha. Sinä vaikenet?

PREFEKTI.

En tiedä, uskallanko —?

TITUS.

Mitä aiotkaan kertoa?

PREFEKTI.

Eilen eräässä patriisiseurassa kuulin todella sinua arvosteltavan, Caesar.

TITUS.

(Ainoastaan silmänräpäykseksi kadotettuaan hymynsä.) Luulet minua kai hyvinkin uteliaaksi.

PREFEKTI.

Heillä on ihmeellinen käsitys sinusta. Sanovat: Titus ainoastaan teeskentelee julmuutta — pelkoa ja nöyryyttä herättääksensä, niinkuin teki suuri Augustus ennen valtaistuimellenousuansa, mutta . . .

TITUS.

(Samoin.) — »Mutta»?

PREFEKTI.

Mutta suuren Augustuksen luonnetta ei Titus sentään osaa matkia —

TITUS.

(*Samoin.*)

PREFEKTI.

— sanovat. Ei hallitse tunteitansa — ei ole oikea roomalainen — on nousukas —

TITUS.

(*Kavahtaa seisaallensa.*)

PREFEKTI.

— sanovat!

TITUS.

(*Ottaa uudelleen käsiinsä pergamentin, katselee sitä hymyillen.*) Ovatko he ehkä nähneet minun itkevän? (*Hymy kato.*) Joko sanoin sinulle? Nuo ovat teloitettavat, jok'ikinen, kaikkine sukuinensa, ettei jää yksikään ruikuttamaan tämän auringon alle. Saat mennä.

VAKOOJA.

(*On tuonut prefektille pergamentin.*)

TITUS.

(*Prefektille, joka viipyy.*) No?

PREFEKTI.

Tahtoisin varoittaa sinua, caesar, eräästä vihollisestasi.

TITUS.

Sano.

PREFEKTI.

Pidä silmällä Aulus Caecinaa.

TITUS.

Mitä puhut? Hän on parhain ystäväni!

PREFEKTI.

Voi olla. Kuitenkin on hän valmistanut pretoriaaninsa sen varalle, että isäsi kuolee. Katso tässä on jäljennös hänen salaliittohankkeistansa. Urkkijani tapasivat sen Cassion veljeksiltä, jotka juuri ikään Auluksen orjiksi puettuina vangitutin Rooman tiellä — sinun henkeäsi väijymästä. (*Antaa Titukselle toisen pergamentin.*) Valitettavasti he pääsivät karkuun.

TITUS.

(*Lukee yhä enemmän kiihtyen. Viskaa pergamentin raivokkaasti prefektiä vastaan.*) Sen sinä

olet itse sepittänyt! Sinä — sinä olet itse hänen kilpailijansa. Te olette molemmat pyrkineet pretoriaanein päälliköksi ja kadehtineet sitä virkaa minulta. Te myrkytätte koko minun elämäni, te pilaatte juonillanne koko minun onneni, ennenkuin sen olen saavuttanutkaan!

PREFEKTI.

Saman asian, Caesar, luulen voivani toisellakin tavoin todistaa. Saattaisin sinut salaa palatsiuihin Domitianuksen ja Domitian ilojuhlaan. Siellä saisit omin korvin kuulla ja silmin nähdä kaikki.

TITUS.

Toiste, toiste, nyt pois, pois kaikki!

PREFEKTI.

(*Menee.*)

TITUS.

(*Tuskailtuansa menee hitaasti vasemmalle ovi-
aukolle, nostaa kätensä siirtääkseen uutimet syr-
jään.*)

LYSIMAKOS.

(*Tulee sisähuoneesta, menee lääkepöytänsä
luo.*)

TITUS.

(*Jättäen aikeensa.*) Lysimakos, eikö sinun lääketaitosi voisi määrätä aikaa, kuinka kauan vanha isäni vielä kestää näitä kovia taudin kohtausta? — Lähimaille —

LYSIMAKOS.

Herra, se ei ole tärkeintä. Tärkeintä on olla erehtymättä hoidon tavassa.

TITUS.

Valtakunnan asioille on kuitenkin perin tärkeätä, että punnitset kysymystäni.

LYSIMAKOS.

Luvallasi sanoen, herra, minun asiani on vain katsoa, että hoidettavani saa tarpeellista elämähallua.

TITUS.

(*Kiivastuu, mutta hillitsee mielensä.*)

LYSIMAKOS.

Kaikki on mahdollista. Mahdollista on, että loppu tulee äkkiä — milloin emme odotakaan. Mutta yhtä mahdollista on, että Caesar — hän on nyt seitsemänkymmenen kahden ikäinen — kes-

tää tämän kohtauksen ja elää vielä kymmenen, miksei vielä parikymmentäkin vuotta. Sitä hetkeä ei tiedä yksikään. Se on ja sen täytyy olla ihmisille salaisuus.

TITUS.

(*Tuskin hilliten itseänsä.*) Ellet olisi lapsuuteni opettaja ja ellet olisi jo harmaapäinen —!

LYSIMAKOS.

(*Katsoo Titusta ymmärryksellä kauan, sitten haihduttaakseen Tituksen mieltä, osoittaen ylös.*) Kuule kuinka kiurut iloisesti visertävät!

TITUS.

(*Huokaisten.*) Et lakkaa puhumasta minulle kuin lapselle!

LYSIMAKOS.

(*Poistuu sisähuoneeseen.*)

TITUS.

(*Siirtää verhot vasemman oviaukon edestä. Nojaa päätänsä kylmää marmoripielusta vastaan. Puhuu sisälle.*) Sinä aarteeni itäisiltä mailta, Berenike, sinä pyhä jäännös Jerusalemin raunioilta! Noin näin sinut silloinkin, noin iha-

nana, katseessa sama kylmä arvoitus, josta pelokkaana, epäillen haen rakkauden värettä. (*Huokaisten.*) Ei ole päivämme vielä tullut, Berenike, se suuri päivä, jona vihdoin vien sinut Augustana Rooman kansan eteen. Sillä kuulitko, mitä Lysimakos sanoi: vielä kymmenen, miksei parikymmentäkin vuotta!? (*Ajatuksissaan.*) Siten kuusta kuuhun, siten vuodesta vuoteen. Mitä puuttuu minulta? Hallitsenhan kaikki virkakunnat, sanelen imperaattorilliset lausunnot senaatissa, olen ainainen konsuli, olen tribuni, olen pontifex, olen pretoriaanein päällikkö, olen isäni myötähallitsija. — Tätäkö minä haaveksin muinoin! — »Sinusta tulee suuri hallitsija. Sinä olet täyttävä maailman hyvillä töillä; ei ole niin rakastettua ollut kuin sinä olet oleva, ja jotka sinun jumalaiset kasvosi nähdä saavat, rupeavat vapaaehtoisesti sinun orjiksesi, ja maat, joihin sinun jalkasi koskee, antautuvat itsestänsä sinun alamaisiksesi. Rooma on sinun nimeäsi jumaloiva ja Itä ja Länsi ovat sinua herranansa ylistävät!» — Mikä haihtuva unelma kaukaisesta menneisyydestä!

BERENIKE.

(*On tullut kuulumattomasti vasemman oviaukon suulle. Hymyilee sanatonna.*)

TITUS.

Et uskonut minun nuoruuteeni, nauroit haaveitani, ja nyt: »vielä kymmenen, miksei parikymmentäkin vuotta!»! Tai ei koskaan. Tai yhdessä Domitianuksen kanssa! — Sinä hymyilet, Berenike. (*Kauhistuen.*) Tiedän — tiedän — mutta sitä en voi. Hän on isäni! — Et rakasta minua. Sillä ken rakastaa, vaikkapa omaa orjaansa, se maat ja taivaat hänen tähtensä unohtaa ja uhraa, mutta vuodet vierivät ja sinä pysyt kylmänä ja yhä laskelmissa. Ja ellei hetkeni koittaisi koskaan, niin — Berenike, älä kiellä — sinä kääntyisit minusta — katso silmiini — sinä olisit toisen!

BERENIKE.

Ellei hetkesi koittaisi — niin, totta on, voimaa sinussa rakastin, rohkeutesi rajattomuutta, mutta

— —

TITUS.

»Mutta» nyt olen heikko ja horjun.

BERENIKE.

Nyt olisi hetki tullut syrjäyttääksesi sen ainoan, joka on tielläsi, mutta — niinkuin itse sanoit — rohkeutesi on rajansa löytänyt. (*Käsi Ti-*

tuksen tikarissa, jota hän hiljaa heiluttelee.) Sinä säälit. Sinä olet pysähtynyt.

TITUS.

Ei, ei, Berenike. Hän on isäni. Täytyy, täytyy olla jokin toinen tie. Tahdon ensin koettaa mitä muuta tahansa. Ehkäpä hän avauttaa suonsensa, ennenkuin paranee. Jollei lääketiede voi minulle sitä hetkeä ilmaista, kysyn auguurilta, enteiden lukijalta.

BERENIKE.

Jos se vain ei herättäne huomiota. Sanovat: Titus on levoton.

TITUS.

Sinä, Berenike, olet itäisiltä mailta; sano, tunnetko enteitä, joista voi tulevaisuutta arvata?

BERENIKE.

Kysy Lysimakolta, joka on sinulle jumalista opettanut.

TITUS.

Lysimakos sanoo, ettei Neero muiden caesarien tavalla tullutkaan jumalaksi, koska oli äitinsä surmannut. Omituinen ajatus! Mutta tahtoisinpa tietää, mitä hän sanoisi *isän* murhaajasta. Kunpa tietäisin, ettei tule rangaistusta taivailta!

BERENIKE.

Paljon on taivaalla keinoja tahtonsa ilmaise-
miseksi. Jos sen mieltä tahdot tietää, mikset
käske merkiksi sen ukkosena jyrähtämään! Se
enne olisi caesarille kyllin arvokas.

TITUS.

On keskipäivä, taivas pilvetön.

BERENIKE.

*(Käsi jälleen tikarin kahvassa, ojentaa tar-
mokkaasti toisen kätensä sisähuonetta kohden,
kuitenkaan sinnepäin katsomatta.)*

VESPASIANUS.

*(Ilmestyy Lysimakoon nojautuneena oikealta,
sisähuoneesta, pergamentti kädessä.)*

BERENIKE.

*(Vetäytyy nopeasti pilarin~~x~~ta, menemättä
kuitenkaan Tituksen näkyvistä.)*

VESPASIANUS.

Missä on poikani Titus?

TITUS.

Isä, isä, älä vaivaa itseäsi, tässä olen, isä.

VESPASIANUS.

Entä poikani Domitianus?

TITUS.

Rauhoittuneina sinun terveydestäsi, isä, äsken kaikki lähtivät takaisin Roomaan.

VESPASIANUS.

Tule tänne, Titus. Kuinka komeana sinä olet, Titus! Mutta annas kun sanon sinulle, ennenkuin kuolen: liian paljon sinä luulet, liian paljon sinä odotat purppuratoogasta. Ei se ole mitään, ei yhtään mitään. Kaiken aikaa olen tuntenut itseni suureksi narriksi. Ja enin silloin kun seisoin triumfivaunussa — minä hölmö! — aamunkoitosta päivänlaskuun seisoin siinä sekä oman että koko maailman pilkan esineenä. Narri minä olin, minulle tapahtui mitä olin ansainnut!

TITUS.

Taudista parantuvanakin olet parantumaton ivassa!

VESPASIANUS.

Pahin näytelmä on sentään vielä jäljellä. Voi minua! Kuolemani jälkeen te panette toimeen loistavan hautaussaaton ja julistatte minut jumalaksi!

TITUS.

(*Voimakkaalla, kasvavalla paatoksella.*) Hiljaa, isä, hiljaa. — Jos caesar menee kuolemata kohden niinkuin tavallinen ihminen, niin mikä silloin hänet alamaistansa eroittaa? Kaikki kuolee, yksi on kuolematon, yksi on ihmisten silta taivaaseen, se yksi on Rooman caesar. Et usko, isä. *Minä* uskon, sillä niin *tahdon*, eikä ole sitä, joka caesarin tahdon tyhjäksi tekee.

VESPASIANUS.

Uskonsa olkoon jokaisella. Minä puolestani mielelläni haluaisin tämän narriuden muille perinnöksi luovuttaa. Mutta on paha pulma edessäni: minulla on *kaksi* poikaa, mutta perintö on yksi. Jos jätän vallan sinulle — sinä tunnet veljesi — hän on sinun henkeäsi väijyvä, nostava puolueensa sotaan sinua vastaan. Ei, sitä en tahdo. Kyllin on Flaviusten dynastia kansalaisverta vuodattanut. Hallitkaa siis yhdessä.

TITUS.

(*Kääntyy pois.*)

VESPASIANUS.

Sinun rinnallasi on hän mainio: hän täydentää sinua. Usko minua, Titus — minä yksin tunnen

sinut: sisimmässäsi et ole se, miksi sinut Rooma luulee. Ratkaisevan teon edessä sinua tapaa epäily, tunnet sääliä, horjut.

BERENIKE.

(*Nauraa.*)

TITUS.

Ah, isä, jospa tietäisit mitä sanot!

VESPASIANUS.

Sitä ainoata ei saa caesar milloinkaan tehdä, sitä ainoata. Ja sitä ei tee veljesi Domitianus; hän iskee *kohta*. Sentähden hän on sopiva täydentämään sen, mikä sinulta puuttuu. Ota hänet vierellesi, se on viimeinen tahtoni. Kas tähän olen hallitussuunnitelmani kirjoittanut. (*Astuu vaivalla Tituksen luo, antaa hänelle pergamentin.*) — Nyt, Lysimakos — onko veitsesi hiottu? — Ovatko kääreesi valmiina? — Niin, niin Lysimakos, se on viimeinen imperaattorillinen tahtoni.

TITUS ja BERENIKE.

(*Lähestyvät toisiansa jännittyneessä odotuksessa.*)

LYSIMAKOS.

(Nyökäyttelee Vespasianukselle myöntävästi päätänsä, mutta Titukselle tekee kädellään rauhoittavia merkkejä.)

VESPASIANUS.

Vesi onko tarpeeksi lämmin altaassa?

LYSIMAKOS.

(Samoin.)

VESPASIANUS.

Tee siis tehtäväsi, Lysimakos. *(Vespasianus ojentaa vapisevan kätensä Lysimakolle. Lysimakos menee pöydän ääreen, ottaa käteensä kirkkaan veitsen ja kääreen käsivarrelleen, lähestyy Vespasianusta, joka peittää toisella kädellään silmänsä ja nousee horjuen. Lysimakos tahtoo tukea häntä.)*

VESPASIANUS.

Ei, ei. Olet kreikkalainen; ei niin roomalainen! Katso, sinun tukemattas kävelen minä sinne, mistä en elävänä koskaan enää palaa. *(Menee vesialtaan ääreen.)*

LYSIMAKOS.

(Hiljaa Titukselle ja Berenikelle.) Olkaa rauhassa!

VESPASIANUS.

(Pysähtyy toinen jalka altaan vedessä, alkaa horjua.)

LYSIMAKOS.

(Vetää hänet hellästi vedestä.)

BERENIKE.

(On mennyt Lysimakon taakse ja häntä koskettaen kehoittaa sittenkin tekemään työtä käskettyä.)

VESPASIANUS.

Ah, Titus, Titus, kovaa on minunkaltaiseni vanhan soturin, jolla on valta maailman yli, kadottaa valta itsensä yli niin, ettei jaksa enää roomalaisen tavoin suoniensa avauttaa ja lämpimään lähdeveteen kuolla.

LYSIMAKOS.

(Tukiessaan Vespasianusta jättää leikkausveitsen Berenikelle, joka ottaa sen käteensä ja tarkastelee synkistynyttä Titusta.)

LYSIMAKOS

(Seuraa horjuvaa Vespasianusta sisähuoneeseen, iloisesti nyökäytellen päätänsä Titukselle.)

TITUS.

(Tulee hitaasti uhritulen luo, hetken mietityänsä heittää kylmästi pergamentin tuleen ja jää katsomaan savua, joka menee alas.)

BERENIKE.

(Kiihoittuneena Tituksen teosta, päättää antaa hänelle voimaa viimeisen askeleen ottamiseen.)
Mitä katsot, Titus?

TITUS.

(Synkkänä, matalalla äänellä.) Viskasin tulleen nahkapalasen. Ajattelin: jos savu nousee, käy niinkuin *minä* tahdon —. Katso, kuinka se hiiviskelee pitkin maata!

BERENIKE.

Sinä olet Jerusalemin hävittäjä, Titus. Kun piiritit kaupunkia, raivosi siellä hirmuinen rutto. Sinä tulit muurien yli. Tuhansia maanmiehiäni upotit verivirtaan. Pyhän temppelin portteihin olivat viimeiset paenneet, Jehovan apuun luottaen. Sinä tulit, sinä tulit sinnekin! Jääkylmä hymy huulillasi, sotamiestesi ilkkuesssa sinä surmautit ja liekkeihin poltit kaikki: kokonaisen kansan hävitit maan päältä. — Etpä silloin katsonut

minne päin murhan savu menee! (*Viekkaisesti ja varovaisesti.*) Kuitenkin, siellä oli paljon vanhuksia, Titus. Nyt on edessäsi vain yksi ainoa, joka melkein pyytää sinun apuasi elämästä päästäkseen, ja sinä kysyt enteitä ja pelkääät rangaistusta taivailta. Maailmanvalta on omankäden tuote. Ei kukaan sinua siihen auta, ellet *itse* ota. (*Hän näyttää Titukselle leikkausveitsen, jonka kärjellä tekee kuin leikillään riipaisuliikkeitä ranteensa kohdalla, sitten sanoo salatulla voimalla.*) Nyt on päivä ylimmillään. Ellet tee nyt, et tee milloinkaan!

TITUS.

(*Ottaa leikkausveitsen käteensä.*) Päivä on ylimmillään . . . Kohta ei ole . . .

BERENIKE.

(*Väistyy hitaasti, katsettaan kääntämättä Tituksesta.*)

LYSIMAKOS

(*tulee sisähuoneesta käsissään kaksi lasimaljaa, joita hän, alastuomatta pysähtyy tarkastelemaan auringonsäteitä vastaan, ollen kahden vaiheella.*)

TITUS.

(*Huomaamatta Lysimakoa.*) Epäilenkö yhäkin? Horjunko sittenkin? Sitä ainoata ei saisi caesar milloinkaan tehdä. Ja kymmenen vuotta epäiltyäni, nyt . . . Niin, ellen nyt, niin en milloinkaan! (*Hän kääntyy sisähuonetta kohden, huomaa Lysimakon, pysähtyy äkkiä, pudottaen veitsen. Kääntääkseen Lysimakon huomion muuanne ja jotakin sanoakseen hän huohottaa.*) Mitä on . . . noissa . . . pulloissasi, Lysimakos?

LYSIMAKOS.

(*Omissa ajatuksissaan.*) Näissäkö?

TITUS.

Hyvä että tulit.

LYSIMAKOS.

Kaksi aivan kummaa lääkeainetta; yhtä kirkaat kumpikin, mutta perin erilaiset vaikutuksiltaan. Toinen näet auttaa hitaasti ja varmaan, toinen taas auttaisi kohta — mutta voi myös kohta tappaa.

TITUS.

(*Pantuaan merkille Lysimakon viimeiset sanat.*) Etkö uskalla jälkimmäistä käyttää ?

LYSIMAKOS.

Ei-ei-ei . . . Se olisi ajattelematonta. Tuo on vaarallinen lääke, herra, voi tappaa muutamassa hetkessä. Vain kaksi pisaraa tuosta tähän, sekin kun ei vain olisi jo liikaa. (*Kaadettuaan hän panee toisen maljoista lääkepöydälle ja lähestyen Titusta kohottaa pullosen jälleen päivää vasten.*) Katsohan tätä. Se on kirkas kuin vesi ja melkein aivan, aivan vaaraton . . .

VESPASIANUS.

Lysimakos, kurkkuani polttaa, vettä!

LYSIMAKOS.

Taivaan vallat! Se on Caesarin ääni!

TITUS.

(*Ojentaa kädensä Lysimakoa kohden.*)

LYSIMAKOS.

(*Jättää kädestään maljan Titukselle ja kiiruh-taa itse veden kanssa sisähuoneeseen.*)

TITUS.

Taivas ratkaiskoon! (*Vaihtaa maljat, asetu-
tuen sitten entiselle paikalleen keskelle huonetta.*)

LYSIMAKOS.

(*Palaa sisähuoneesta.*) Nyt on sopiva aika antaa lääke, ennenkuin sairas jälleen nukkuu. (*Ottaa maljan Tituksen ojennetusta kädestä, menee sisähuoneeseen.*)

TITUS.

Jyrähdä siis taivas! Caesar odottaa sinun vastaustasi. (*Kauhistuen.*) En kuule mitään, en yhtään mitään. On hiljaista kuin hautakammiossa. Tämä on viimeinen pahatyö minulta. Sitten täytän maailman hyvillä töillä!

LYSIMAKOS.

Ah, mitä tämä on! (*Juoksee ulos, hakee uusia lääkkeitä.*) Caesar on saanut odottamattoman kohtauksen. Pelkään pahinta! (*Takaisin sisään.*) Voi minua! Hän meni tainnoksiin. Tämä on hänen loppunsa. Voi minua, voi minua!

TITUS.

Älä huuda, Lysimakos, anna rauhaa kuolevalle. Taivas itse lopetti hänen elämänsä.

LYSIMAKOS.

Ei hänen olisi vielä kuolla pitänyt. Monta rauhaisaa vuotta toivoin hänen vielä elävän. Voi minua!

TITUS.

Minun hetkeni on tullut. Virtaa entinen veri minussa, nosta minut entinen usko itseeni. Minä otin sen, mikä oli *minun*. Berenike! Nyt ratsastan Roomaan. Kuolinsanoman vien *itse* perille.

LYSIMAKOS.

(Tarttuen hellästi Titukseen, ikäänkuin johdattaakseen sisälle.)

BERENIKE.

Sinä uskallat viivytellä Caesaria!

LYSIMAKOS.

Titus — viimeinen suudelma kuolevan huulille!

TITUS.

(Voimatta Lysimakoa vastustaa menee levottomana tämän kanssa sisähuoneeseen.)

BERENIKE.

(Huutaa vasempaan pilaristoon.) Ratsut satuloikaa — viipymättä! Viipymättä!

LYSIMAKOS.

(Tulee valitellen sisähuoneesta.) Voi minua! Vastoin luulojani, vastoin kaikkea varovaisuutta-

ni! Annoinhan vaarattoman lääkkeen, mutta hän kuoli, niinkuin olisin myrkkyä juottanut. Voi minua!

BERENIKE.

Turhaan voivottelet, Lysimakos. Mikä on tapahtunut, se on tapahtunut. Pysy asiassasi. Hoida nuorta caesaria yhtä hyvin kuin olet vanhaa hoitanut. Seuraa häntä Roomaan.

LYSIMAKOS.

(*Tutkii maljan.*) Jätinhän caesar Tituksen käteen oikean maljan, mutta tämä näyttää vähän . . . Minun täytyy tutkia . . . Käteni vapisevat . . . (*Ottaa pöydältä toisen maljan.*) Oi jumalani, olisinko erehtynyt!

BERENIKE.

(*Huolettomalla liikkeellä lyö maljan Lysimakon kädestä.*) Joutavia!

LYSIMAKOS.

(*Ojentautuu, katsoo Berenikeen hämmästyksen kauhulla.*) Pelkään pahinta, ruhtinatar.

BERENIKE.

Orja! Sinun on pelättävä vain yhtä ainoata ettet joudu minun tielleni.

LYSIMAKOS.

On yksi, jota sinunkin on pelättävä.

BERENIKE.

*(Tempaa maasta leikkausveitsen, satuttaa kä-
tensä veriin, kiljaisee pudottaen veitsen.) Ah!*

LYSIMAKOS.

*(Lähestyy rauhallisena, pyyhkii veren Bere-
niken kädestä.)*

BERENIKE.

Oletko sinä velho, Lysimakos?

LYSIMAKOS.

Minulla on suojelijani.

BERENIKE.

Ja minun olisi pelättävä — ketä? — Sinuako,
Lysimakos? *(He katsovat kauan toisiinsa.)*

TITUS.

*(Tulee nopeasti sisähuoneesta, jää korokkeelle.
Hänen tukkansa ja vaatteensa ovat epäjärjestyk-
sessä. Huutaa vasemmalle.)* Caesar Vespasia-
nuksen henkivartijat! Tänne! — Tänne! —

VESPASIANUKSEN NUBIALAISET
LIKTORIT.

(Kookkaat, notkeat, puolialastomat, ruskeaihoiset miehet juoksevat aseineen esille rintama-asentoon.)

TITUS.

Tällä hetkellä on caesar Flavius Vespasianus astunut jumalien joukkoon!

LIKTORIT.

Terve caesar Titus, Rooman imperaattori!

TITUS.

Roomaan! *(Juoksee liktorien muodostaman kujan kautta ulos vasemmalle.)*

LIKTORIT.

(Juoksevat hänen jäljessään.)

LYSIMAKOS.

(Kiiruhtaa oikealle.)

BERENIKE.

(Aikoo mennä vasemmalle, pysähtyy kuuntelemaan.)

ORJAIN SURUHYMNI.

(Kuuluu vasemmalta.)

Hiljan hiljaa on elo sammunut pois,
 vaiennut sota on, tauonnut asemelske,
 näin mekin matkaillaan tuonelan maita,
 eess' on meilläkin kuolon yö.

ORJAT.

(Tulevat parittain vasemmalta, kulkevat kukkia kantaen, peitetyin päin oikealle sisähuonetta kohden.)

BERENIKE.

(Hätkähtää, sitten peittäen päänsä, yhtyy surukulkueeseen.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Sali Rooman keisari­palatsissa. Taka-alan muodostavat rappuset, jotka johtavat kaksinkertaisten pylväs­rivien rajoittamalle sillakkeelle. Sillake ylettyy näyttämön koko leveydelle. Pylväiden takana pimeä tähtiyö. Soihdut palavat loimuavin liekein jalustoissa sivuilla.

Domitianus ja Domitia vasem­malla, muihin läsnäoleviin nähden hallitsevassa asemassa, loikovat kultamaljat käsissä. Aulus Caecina lähinnä heitä, myös rakastettunsa keralla. Toisella puolella lähinnä filosofi, sitten hovirunoilija ja muita pitoihin käskettyjä, senaattoreja, ritareja sekä näiden naisia. Pidot ovat pitkälle ehtineet. Kaikki ovat sekä käytöksessään että puheissaan meluavan vapaat. Keisarilliset orjat suorittavat palvelusta.

Baccanaali, hurjan soiton säestämänä. Soittokoneista ovat ainoastaan harput näkyvissä.

DOMITIANUS.

(Yksintanssin aikana tavoittelee paikaltaan tanssijatarta, joka häntä lähestyessään härnäten viskaa tukkansa kasvoilleen ja yhä onnistuu pakenemaan.)

VIERAAT.

(Paukuttavat käsiänsä aina, kun tanssijatar onnistuu välttämään.)

DOMITIA.

(Juopuneena, mustasukkaisena häätäen tanssijatarta Domitianuksen läheisyydestä.) Jo riittää kujeilusi! Pois! — Pois, sanon minä!

DOMITIANUS.

(Tanssin keskeydyttyä.) No, runoilija, annapas sinäkin jo äänesi kuulua.

DOMITIA.

Hiljaa sitrat, nyt soitetaan säkkiin!

RUNOILIJA.

Olen valmistanut kunniaksesi pitkän heksametrin, Caesar.

DOMITIANUS.

Vai valmistanut? Hiiteen heksametrisi!

DOMITIA.

Valmistumatta saat piipertää niinkuin käske-
tään! Juottakaa häntä!

*(Orjanaiset kaatavat viiniä runoilijan maljaan
ja seppelöitsevät hänet kukilla.)*

AULUS CAECINA.

Ahaa, nyt pannaan runoilija koetukselle. Hil-
jaisuutta!

RUNOILIJA.

Odotan määräystäsi, Caesar.

DOMITIANUS.

Lausupas julki minulle, mimmoisen soisit
caesarin olevan.

LÄSNÄOLIJAT.

Kuulkaa, kuulkaa!

(Yleinen huomio kiintyy runoilijaan.)

RUNOILIJA.

(Harppujen säestämänä.) Sinunlaisesi soi-
sin hänen olevan, ihanan katsoa kuin meren ta-
kaa nouseva päivä, vapaan ja onnellisen kuin
nuori jumala!

DOMITIANUS.

(Nyökäyttelee hyväksyvästi päätänsä vieraiden paukuttaessa käsiään.) Jatka, jatka . . .

RUNOILIJA.

Katso, suuri orjalauma, jota sanotaan Roomaksi, on sinun synnyttäjäsi. Oo, Caesar, tuntien kahleita me tahdoimme nähdä yhden kahleetto-man, yhden tahdoimme nähdä yli-ihmisen, jota ei sido säännöt, ei pykälät, ei filosofein määräykset. Yhden tahdoimme nähdä vapaan, rik-kauden ja onnen ympäröimän, jolle ei ole rajoja pantu, joka tekee mitä tahtoo, ja semmoiseksi synnytimme sinut, sinä jumalainen, kuolematon Caesar!

LÄSNÄOLIJAT.

(Paukuttavat käsiänsä.)

DOMITIANUS.

Mainiosti puhuttu. Julistan sinut hovirunoilijakseni, kun tulen imperaattoriksi. Syöttäkää ja juottakaa häntä.

AULUS CAECINA.

Mutta mitä sanoo meidän filosofimme tähän? Runoilija pahus taisi antaa pienen letkauksen teikäläisille. Hä?

FILOSOFI.

Vapaudesta sanansa puhuivat, suustansa löyhkäsi orjan henki. Mutta meitä filosofeja huvittaa aina elämän vastakohdat. Niinpä tiedän minä toisen opin, joka myös rehoittaa tulevassa valtakunnassasi, Caesar — ja on yhtä hullunkurinen kuin mistä runoilija puhui.

DOMITIA.

Puhu sinä vuorostasi.

FILOSOFI.

Nuo kristityt, joita Neero sirkuksessa pedoilla raatelutti ja roviolla poltti, ne opettavat, ettei imperaattori *ensinkään* voi olla onnellinen.

(*Yleinen hämmästys.*)

DOMITIANUS.

Mitä? — Onnellisempi imperaattoria? Kuka?

FILOSOFI.

Se, joka ei huoli vallasta ja rikkaudesta, sanovat he.

AULUS CAECINA.

(*Nauraen.*) Joitako pedot raatelevat?

LÄSNÄOLIJAT.

(Samoin.) Ja joita rovioilla poltetaan?!

DOMITIANUS.

Soittoa, enemmän soittoa! Ja missä on tanssijani? Hihhaa, ann' soida!

DOMITIA.

Sano, Aulus, onko meillä täällä Roomassa vielä kristityitä?

AULUS CAECINA.

Juuri äsken sieppasimme kiinni kolme heidän miestänsä ja yhden tytön.

DOMITIA.

Tuota ne heti tänne eteemme, Aulus. Tahdon nähdä kuinka he tanssivat, nuo »onnelliset».

DOMITIANUS.

Juuri niin. Tee se, Aulus.

LÄSNÄOLIJAT.

(Paukuttavat käsiänsä.)

AULUS CAECINA.

(Lähetää kaksi miehistänsä vasemmalle.)

Kaikki hyvä, mutta — kristityt eivät tanssi.

DOMITIA.

Tänne kristityt, sanon minä! Kyllä minä heidät tanssitan!

DOMITIANUS.

Mutta ensin egyptiläinen tanssijani vielä ker-
ran! Soittoa!

*(Yksintanssi hetäärien keskellä ja sama valla-
ton leikki kuin näytöksen alussakin.)*

NUBIALAISET LIKTORIT.

*(Nousevat hiljaa tanssin kestäessä takaapäin
sillakkeelle, asettuen harvaan riviin kuin väijyk-
siin, vain yläruumis näkyvissä.)*

TITUS.

*(Kohoa viimeiseksi takaapäin niinkuin likto-
ritkin pimeästä sillakkeelle. Salatakseen läsnä-
olonsa hän silloin tällöin vetäytyy pylväiden taa.)*

LÄSNÄOLIJAT.

*(Kääntävät huomionsa vasemmalle, nousevat
paikoiltaan, nauravat, osoittelevat vasemmalta
tulijoita.)* »Onnelliset», »onnelliset» tulevat!
Tuolla! Katsokaa!

KRISTITYT.

(Vangittuina, kädet sidottuina selän taakse, talutetaan esille.)

DOMITIANUS.

(Asettuu vanhan kristityn rinnalle seisomaan.)
No, ukkeli, kumpi meistä on onnellisempi tällä hetkellä, sinäkö vai minä?

KRISTITY.

Jos olet imperaattori, et voi olla onnellinen millään hetkellä.

DOMITIANUS.

(Hetkiseksi hölmistyttyään päästää huikean vihellyksen.)

LÄSNÄOLIJAT.

(Purskahtavat nauruun.)

DOMITIA.

(Työntää syrjään tanssijat, raivaa itselleen tien kristityn tytön luo.) Oletko sinäkin onnellinen? Todistapa. Tanssi, niin pääset köysistäsi. Päästäkää heidät valloilleen. *(Kristityt vapautetaan siteistä.)* No? Eikö haluta? *(Tyttö pudis-*

taa päätänsä. Muut kristityt polvistuvat kädet ojennettuina. Domitia uhkaa lyödä tyttöä kasvoihin.) Ymmärrätkö sinä? Minä, Domitia, käsen. (Hän tempaa tikarin Domitianuksen vyöltä.) Eikö sittenkään?!

LYSIMAKOS.

(Tulee kiireesti vasemmalta, pysähtyy Domitian ja tytön väliin, liikutuksen vuoksi saamatta sanaakaan suustansa.)

AULUS CAECINA.

(Vetää Lysimakon syrjään, kuiskuttaa kiihkeästi tämän kanssa.)

LÄSNÄOLIJAT.

Lysimakos täällä?! — Mitä on tapahtunut?

DOMITIA.

(Domitianukselle.) Katso, katso! — Mitä hän puhuu Aulukselle?

AULUS CAECINA.

(Lysimakolle.) Älä hiisku sanaakaan, ennenkuin luvan annan.

DOMITIANUS.

(Kavahtaa pystyyn, lähestyy Aulus Caecinaa.)
Mitä on tapahtunut?

LÄSNÄOLIJAT.

(Ryntäävät tanssijoita syrjään sysäten Lysimakoa kohden.)

AULUS CAECINA.

Odottamaton taudinkohtaus. — Vespasianus on kuollut!

(Tanssi ja soitto taukoo. Yleinen sekasorto. Kristityt pakenevat.)

DOMITIANUS.

Jumalat!

DOMITIA.

Missä Titus?

LÄSNÄOLIJAT.

Missä Titus? *(Hajoovat kiihkeinä vasemmalle ja oikealle.)*

LYSIMAKOS.

(Poistuu tuskaillen oikealle.)

DOMITIANUS.

Testamentti, Aulus!

DOMITIA.

Titus, missä Titus on?!

AULUS CAECINA.

Hiljaa — Lysimakos sanoo, että Titus ratsasti Roomaan ennen häntä.

DOMITIANUS.

Aulus — minä aavistan —! Tasavaltalaiset!

AULUS CAECINA.

Titus on murhattu!

DOMITIA.

(*Huutaa.*) Domitianus, hetkemme on tullut!
Oo, kun ei sitä meiltä vain kukaan ottaisi!

DOMITIANUS.

Aulus auttaa meitä? Oo, Domitia, Domitia!

AULUS CAECINA.

Ei ole hyvä, että Rooma liian aikaisin saa tietää, mitä me tiedämme. Domitia, hae Lysimakos, tuki hänen suunsa.

DOMITIA.

(*Juoksee vasemmalle.*) Niin. Lysimakon täytyy vaieta.

AULUS CAECINA.

(*Domitianukselle.*) Berenike on tulossa. On mahdollista, että testamentti on hänen hallussansa. Sinun täytyy ensimmäiseksi häntä tavata.

DOMITIANUS.

(*Hätäntyneenä.*) Missä Berenike?

AULUS CAECINA.

Tuonne päin.

DOMITIANUS.

(*Juoksee vasemmalle.*) Testamentti — testamentti!

AULUS CAECINA.

Nyt, Aulus, viisaasti ja rohkeasti! (*Menee vasemmalle.*)

ORJAT.

(*Juoksevat kokoon eri haaroilta.*)

ENSIMMÄINEN ORJA.

Minä kuulin prefektin sanovan: Titus on murhattu!

MUUT ORJAT.

(Huudahtavat hämmästyksestä.)

TOINEN ORJA.

Hän kielsi ilmoittamasta.

KOLMAS ORJA.

Pitääköhän sitä uskoa?

NELJÄS ORJA.

Pahako se olisi!

VIIDES ORJA.

Suurin onni, suurin onni se olisi. Sh!

ENSIMMÄINEN ORJA.

Sh, sh — Rooman orjain ilo se olisi.

TOINEN ORJA.

Katsokaa, tuolta tulee Lysimakos itkien.

LYSIMAKOS.

Ah, eikö vieläkään! Jumalani, jumalani! Hän on murhattu!

ENSIMMÄINEN ORJA.

Lysimakos, tahtoisitko hänen elävän? Etkö sinä orja olekaan?

KOLMAS ORJA.

Rooma riemuitsee, jos se on Tituksesta pääsyt.

NELJÄS ORJA.

Mutta henkilöäkäri huokaa.

LYSIMAKOS.

Pienestä lapsesta, pienestä lapsesta olen häntä hoitanut, monista taudeista olen parantanut. Rakas on minulle hänen elämänsä. (*Menee valitellen.*)

KOLMAS ORJA.

Tuo on ainoa koko Roomassa.

ENSIMMÄINEN ORJA.

Ainoa koko valtakunnassa, Hispaniasta hamaan Eufraatiin asti käy kevennyksen huokaus.

KOLMAS ORJA.

Aulus Caecina!

TOINEN ORJA.

Berenike!

KAIKKI ORJAT.

(*Juoksevat hajalle.*)

AULUS CAECINA ja BERENIKE.

(Eri haaroilta juosten tapaavat toisensa keskellä näyttämöä.)

TITUS.

(On aikonut astua esille, mutta jää kuuntelemaan, seuraavana aikana milloin vetäytyen pois milloin näyttäytyen.)

BERENIKE.

(Kiihoittuneena.) Aulus, mitä kuulen!

AULUS CAECINA.

Niin se on. Urkkijain kautta tiedän, että tasavaltalaiset väijyivät häntä.

BERENIKE.

Taivaan vallat! Hän on murhattu!

AULUS CAECINA.

Se on Cassion veljesten työ.

BERENIKE.

Aulus, kohta koko Rooma sen tietää.

AULUS CAECINA.

Kohta on myrsky irti.

BERENIKE.

(*Pää pystyssä.*) Kuka on hänen seuraajansa, Aulus?

AULUS CAECINA.

Berenike! Yksi seikka on sinulle tällä hetkellä yhtä tärkeä kuin minullekin: Domitianus on syrjäytettävä!

BERENIKE.

Niin pitkälle käyvät tiemme yhteen, Aulus!

AULUS CAECINA.

Niinkö pitkälle vain? Eikö pitemmälle? Berenike? Ihana Berenike!

BERENIKE.

Minä olen sen, jonka on Rooman valta.

AULUS CAECINA.

(*Ylpeästi.*) Silloin olet *minun*, sillä *minun* ovat pretoriaanit.

BERENIKE.

Sinä et ole niinkuin Titus — sinulla on usko omaan itseesi.

AULUS CAECINA.

Se usko on roomalaisen usko, ja sen ympärillä kiertyy maailman suuret valtataipaukset niinkuin oman akselinsa ympärillä. — Domitianus on saatava tieltä.

BERENIKE.

Sen ymmärrän.

AULUS CAECINA.

(*Antaa Berenikelle mustan pullosen.*) Vain muutama pisara viinimaljaan.

BERENIKE.

(*Otettuaan pullon vastaan.*) Puuttuu vain roomalaisen miehen vala.

AULUS CAECINA.

Valani saat tässä! (*Antaa kätensä Berenikelle.*)

DOMITIANUS.

(*Tulee, pelokkaasti katsellen taakseen, kiihoituneena.*) Aulus, auta minua! He tekevät kapiinaa minua vastaan! He nauravat vasten silmiäni!

(*Äskeiset hovi-imartelijat ympäröivät Domitianuksen ivanaurulla.*)

AULUS CAECINA.

Berenikellä on vihiä isäsi testamentista.

DOMITIANUS.

Ah, auttakaa minua. Mitä sanon heille?
Neuvo, Aulus — Berenike!

SENAATTOREJA, RITAREJA, PRETORIAANEJA

(tulee oikealta, kiivaasti keskustellen.) Mitä?
Mitä? Mikä huhu se on? Aulus, selitä! Selitä!

AULUS CAECINA.

Pelkään pahinta. Rooma on ilman caesaria.
(Senaattorit ym. ilmaisevat hämmästystä.)

DOMITIANUS.

Mutta minulla on testamentti, jossa minut määrätään Tituksen myötehallsijaksi ja seuraajaksi.

SENAATTORIT ja PRETORIAANIT.

(Nauravat.)

ENSIMMÄINEN SENAATTORI.

Senaatin pitäisi saada nähdä se testamentti.

TOINEN SENAATTORI.

Jos Tituksesta pääsimme — luuletteko, että kiirehdämme sinua huutamaan. Pois gallialaiset nousukkaat!

DOMITIANUS.

Berenike, onhan testamentti sinulla?

KOLMAS SENAATTORI.

Mitä sanomista Berenikellä on, kun Titus on vaiennut?

TOINEN SENAATTORI.

Emme tahdo juutalaisen valituista Roomaan.

NELJÄS SENAATTORI.

Pois juutalainen Rooman keisari­palatsista!

MUUT SENAATTORIT.

Pois! Pois!

DOMITIANUS.

Minä en ole Tituksen kaltainen. En ole näyttelijä, en myös julma —. Ja minä revitytän maan tasalle hänen triumfiporttinsa ja kaikki muistot hänestä minä hävitän. Sen saatte nähdä!

ENSIMMÄINEN SENAATTORI.

Käske siis ensimmäiseksi Berenike ulos Roomasta!

DOMITIANUS.

Mutta — mutta hänellä on — Aulus, mitä minun on sanottava?

SENAATTORIT ja PRETORIAANIT.

(*Meluten.*) Pois Berenike!

BERENIKE.

Taivaan vallat! Titus!

TITUS.

(*Seisoo sillakkeella liktoriensa edessä, jotka, nyt kokonaan näkyen, muodostavat taajan rivin hänen taakseen.*)

MUUT LÄSNÄOLIJAT.

(*Huutavat hämmästyksestä ja tyrmistyvät sanattomiksi, jolloin laaja tie jää heidän keskellensä Tituksen käydä.*)

AULUS CAECINA.

Caesar — caesar —. Terve caesar Titus Flavius Vespasianus, Rooman imperaattori!

LÄSNÄOLIJAT.

Terve Rooman imperaattori!

TITUS.

(Tulee hitaasti alas portaita, käy hovilaisten keskelle, jotka hänen katsettansa kestävästi vaistomaisesti peräytyvät.)

AULUS CAECINA.

(Kun Titus joutuu hänen kohdallensa.) Me — minä — me luulimme — että jokin onnettomuus oli kohdannut —

SENAATTORIT.

Mikä onni, caesarimme on vahingoittumaton!

ORJAT.

(Tunkeutuvat esille.) Herra, suo suudella toogasi liepeitä, että orjain ilo saisi purkautua. *(Ympäröivät Tituksen polvistuen hänen ympärillensä ja suudellen hänen vaatteitansa.)*

AULUS CAECINA.

Tietoihimme oli tullut, että tasavaltalaiset —

BERENIKE.

Titus, imperaattori, minun aurinkoni — suo minun orjain kanssa iloita sinun pelastumisestasi! *(Kumartuu suutelemaan Tituksen vaatteita.)*

TITUS.

Minua liikuttaa teidän hellä huolestumisenne. Ja miellyttää ensimmäisenä hallitukseni päivänä nähdä näin elävä todistus rakkaudestanne. (*Osoittaa tahtovansa jäädä yksin.*)

LÄSNÄOLIJAT.

(*Hajoovat eri suunnille.*)

TITUS.

(*Paikaltaan liikahtamatta viittaa kädellensä Aulus Caecinaan.*)

KAKSI LIKTORIA.

(*juoksee esille ja pistää Aulus Caecinan kuoliaaksi.*)

(*Aulus Caecinan huudosta rientävät äsken poistuneet kauhistuneina takaisin. Aulus Caecina kannetaan ulos.*)

TITUS.

Ha-ha uskoisiko — hän oli tehnyt salaliittosuunnitelman. Näytän sittemmin. Nyt menkää. — Kuitenkin: älköön kukaan jättäkö palatsia. — Tahdon nähdä teidät ympärilläni — rakkaat ystäväni —

LÄSNÄOLIJAT.

(Hajoovat epätietoisina, paha aavistaen.)

(Sammuvat liekit loimottavat, lattialla on juhlan jäljiltä kukkia, kaatuneita maljoja, epäjärjestystä.)

PREFEKTI.

(Jää yksin seisomaan Tituksen eteen.)

TITUS.

Olit oikeassa. Olin narri. Nyt tiedän kaiken. Aulus Caecina tahtoi myrkyttää tieltään minun veljeni . . . Domitianus häpäisi muistoani . . . Rooman ylimykset pilkkasivat minua . . . omat kotiorjani ilkkuivat minulle . . . — Berenike — meni pettäjäni syliin . . . Oi jumalat! Tämöinenkö oli se hetki, jota elämäni tavoitti! — Kuule mies . . . käske urkkijani ja kätyrini kaikki tänne. Toimita tänne koko minun musta laumani. Kuulitko? Tuossa paikassa, tänne. Pian! Pian! *(Prefekti poistuu juosten vasemmalle.)* Maailman herrako minä? Vai vaivainen hyljätty raukkako? Ei ole ketään minulla, ei missään . . . Olisi ollut isäni — *(huutaen)* ääh!

LYSIMAKOS.

(Kuultuaan huudon, tulee oikealta kuulumattomasti, jää perälle.)

TITUS.

Voi minua, niinkuin haavoitettu kauris minä mykistyn tähän! (*Huomaa Lysimakon.*) Ah, Lysimakos, Lysimakos! (*Juoksee hänen luokseen.*)

URKKIJAT.

(*Mustiin kaapuihin kääriytyneinä alkavat seuraavan kuluessa yksitellen hiipiä esiin joka nurkasta, täyttäen vähitellen koko näyttämön, joka heidän mukansa pimenee, yhä useampien liekkien sammuesssa.*)

LYSIMAKOS.

Miten on terveytesi, herra? Ruumiisi vapisee.

TITUS.

(*Peittäen vavistustansa.*) Ha-ha —. Olen usein aikonut sinulle puhua siitä asiasta. Katso, minua vaivaa eriskummallinen tauti.

LYSIMAKOS.

Sano minulle se tautisi, niin sen parannan.

TITUS.

Se tauti on caesarille kovin sopimaton. Vastoin tahtoani nousee näet rinnastani tuska tänne

kurkkuun, jäseneni vapisevat ja silmistäni vuotaa kyynleet.

LYSIMAKOS.

Kovin merkillinen tauti.

TITUS.

Voisihan luulla minun *itkevän*! Katso itse. Roomalaisen silmissä ei mikään ole häpeällisempää, kuin itku. (*Uhkaavasti.*) Vaiti minun taudistani, muista! —

LYSIMAKOS.

Kylmimmän lähteen vedellä täytyy huuhdella ruumistasi. Aluksi tuon sinulle vahvistavan juoman. (*Aikoo mennä oikealle.*)

TITUS.

Lysimakos, nyt annan sinulle vielä tärkeämmän viran, kuin henkilääkärin; teen sinut salaiseksi uskotukseni. (*Katsoen urkkijoihinsa, ikäänkuin itseksensä.*) Ah, te minun mustien ajatusteni tulkit. En rojhennut teihin uskoa, nyt uskon kaikki luettelonne, nyt rakastan teitä ja teihin ainoihin luotan. Ah, siinäkö olette kaikki! Vähäiseksi katson joukkonne. Menkää — tul-laksenne tuhatlukuisina takaisin. Laajentukaa

suureksi tiheäksi verkoksi yli koko valtakunnan!
 Joka loukko, joka soppi täyttäkää. Tahdon pois-
 taa tieltäni kaiken, mikä on minua vastaan. Kit-
 ken puhtaaksi koko maailman, poltan, hirtän,
 revitytän pedoillani. Näytän niin paljon pu-
 naista verta, että kaikki vavisten kytkeytyvät
 jalkojeni juureen. Menkää!

URKKIJAT ja ILMIANTAJAT.

(Väistyvät hiljaa takaisin.)

TITUS.

(Prefektille, joka on ilmestynyt hänen eteensä.)

Mene sinäkin.

PREFEKTI.

(Menee.)

TITUS.

Mutta sinut Lysimakos, teen urkkijaini urkki-
 jaksi. Epäilen näet noitakin. Pidä heitä kaikkia
 silmällä, missä ikinä tavannetkin — ja erittäinkin
 tuota miestä, sillä hänkin on joskus pyrkinyt
 pretoriaanein päälliköksi. Kuka tietää?! *Sinä*
 olet ainoa luotettava koko valtakunnassa, *sinä*
 Lysimakos. Sinulle ilmaisen hallitsijatuumani.
 Katsos — minussa on lempeyttäkin — ja hel-

lyyttä. Sinä hyvin tiedät. Kun ensin olen ankaruudella valtani vahvistanut, tahdon alkaa hallitukseni jollakin suurella hyvällätyöllä, niin suurella, ettei ole sen vertaista nähty. Muistathan — Sostraton ennustuksen minusta — että tulen suureksi hallitsijaksi — joka täytän maailman hyvillä töillä — muistathan — muistathan —

LYSIMAKOS.

(*Koettaen rauhoittaa.*) Kyllä, kyllä, herra, kunhan rauhoitut, värisethän kuin haavan lehti.

TITUS.

(*Syleillen Lysimakoa.*) Lysimakos, ystäväni, sano *sinä*, mitä hyvää imperaattorina tekisit? Sano!

LYSIMAKOS.

Antaisin viljaa roomalaisille ja toimittaisin suuria petonäytelmiä.

TITUS.

Sinä olet niin tyhmä, Lysimakos. — Saat mennä. (*Itsekseen.*) Minun täytyy, täytyy löytää joku —

LYSIMAKOS.

(*Aikoo mennä.*)

TITUS.

Odotas — sano minulle Lysimakos, voitko saattaa jonkun kristityistä tänne — jonkun niistä, jotka kuuluvat väittävän, ettei imperaattori *ensinkään* voi olla onnellinen.

LYSIMAKOS.

Herra, niitä on paljon, niitä voi olla sinun ympärilläsi — omien orjiesikin joukossa.

TITUS.

Sittenhän voit kohta saattaa jonkun heistä tänne.

LYSIMAKOS.

Sen voin.

TITUS.

Katso siis, ettei kukaan täällä häiritse minua, ja tuo kristitty puheilleni. Tarvitsen häntä kohta — kohta! (*Liktoreille.*) Tämä mies on nyt päällikkönne. Totelkaa häntä. (*Menee oikealle.*)

LYSIMAKOS.

(*Osoittaa liktoreista toiset oikealle, toiset portaille.*)

BERENIKE.

(*Vasemmalta, aikoo mennä oikealle.*)

LYSIMAKOS.

(*Pysäyttäen.*) Herrani kielsi ketään luoksensa päästämästä.

BERENIKE.

(*Nähtyään liktorit perääntyä, aikoo juoda myrkkyä, mutta on voimaton ja viskaa pullon luotansa.*)

DOMITIANUS ja DOMITIA.

(*Kiireesti vasemmalta.*)

DOMITIANUS.

(*Aikoo mennä oikealle.*)

LYSIMAKOS.

Herra, liktorit ovat ovella.

DOMITIANUS.

Domitia, huomasithan, kuinka hyvillänsä Titus oli meidän vastaanotostamme? Suuri näyttelijä hän tosin on, mutta *niin* hän ei olisi sentään osannut näytellä.

DOMITIA.

Berenikellä on toinen ajatus.

BERENIKE.

Mitä merkitsee kielto lähteä palatsista? — Ja kielto päästä hänen puheillensa?

DOMITIA.

Verta se merkitsee. Se merkitsee, että jotkut vielä tänäpäivänä mestataan. Minä pakenen!
(*Rientää vasemmalle.*)

DOMITIANUS.

Lysimakos — jos huomaat jotakin erinomaista veljessäni — jos — jos esimerkiksi huomaat, että hän tahtois minut vangita — rukoile puolestani sinä, hän kuulee sinua, hän tulee helposti liikutetuksi, minä tunnen hänet.

LYSIMAKOS.

Rakastan Titusta, herraani. Minä teen kaikki mitä voin hänen edestänsä. Annan vaikka henkenikin. Minä olen jo vanha mies.

DOMITIANUS.

Mutta puhuthan minun puolestani? . . . Lysimakos, on mahdollista, että hän tahtoo surmata minut!

LYSIMAKOS.

Ah, herra, mitä on kuolla toisen käden kautta! Pahempi sen, joka tappaa, pahempi sen, joka tappaa! (*Hän jättää Domitianuksen.*)

DOMITIANUS.

Berenike, jos Titus todella on nahnyt ja kuulut kaiken, niinkuin alan epäillä, silloin — (*Ympärilleen tähystellen hän tarjoo tikariansa salaa Berenikelle.*) Sinä yksin voit tällä hetkellä päästä lähelle.

BERENIKE.

(*Otaa vastaan tikarin, piiloittaen sen po-veensa.*)

DOMITIANUS.

Vannon kotijumalieni kautta! (*Hän katsoo oikealle, säikähtää ja poistuu juosten vasemmalle*)

BERENIKE.

(*Kiiruhtaa oikealle perälle, jää seuraamaan tapahtumia piilopaikastaan.*)

LYSIMAKOS.

(*Lankeaa polvilleen, kädet ristissä rinnallaan, sitten nousee päättävästi.*)

LIKTORIT.

(Tulevat oikealta ja Lysimakon osoituksesta menevät vasemmalle.)

TITUS.

(Tulee oikealta.) Lysimakos, missä on kristitty?

LYSIMAKOS.

Hän on täällä, Caesar.

TITUS.

Katso siis, että liktorit ovat paikoillansa ja saata kristitty eteeni.

LYSIMAKOS.

(Käy katsomassa sillakkeelle ja vasemmalle.)
Liktorit ovat paikoillansa, Caesar.

TITUS.

Entä kristitty?

LYSIMAKOS.

Titus, hän seisoo edessäsi.

TITUS.

Mitä sanot?! Sinä kristitty? . . . Etkö olekaan tyhmä Lysimakos? Aah! *(Hän lyö Lysimakon*

maahan jalkainsa alle, huutaen.) Sinä olet pettänyt keisaris!

LYSIMAKOS.

(Nousee ensin polvillensa, sitten pystyyn ja puhuu kuin vertaiselleen.) Olen, Titus. Sinun hyväksesi.

TITUS.

En tiedä, kuinka katsoisin sinua. Äsken olit orjani, nyt olet vieras ja puheesi ei ole orjan. Kuka olet? — Ken on sinut vapaaksi tehnyt?

LYSIMAKOS.

Totuus.

TITUS.

Sinä tuntisit totuuden! Orjaniko täytyy kumartua minun edessäni vai minun orjani edessä? *(Itsekseen.)* Hänen katseensa vangitsee minut!

(Ääneen.) Niin, ken lienetkin — jos tunnet totuuden, sano se minulle. Vastaa siis minulle siihen kysymykseen, jonka äsken tein Lysimakolle: Sano minulle hyvätyö, suuri ja laaja, jota ei kukaan keisareista ole vielä tehnyt. Ajatteles: minulla on suuri valta, valta maailman yli minulla on, minä voin kaikki.

LYSIMAKOS.

Kaikkea voi imperaattori, yhtä ei.

TITUS.

Mitä imperaattori ei voi.

LYSIMAKOS.

Tehdä hyvää.

TITUS.

Imperaattori ei voi tehdä hyvää! Hullumpaa en ole koskaan kuullut.

LYSIMAKOS.

Sanot niin ja kuitenkin lyyhistyt kokoon totuuden lyömänä.

TITUS.

(*Huutaa.*) Lysimakos, Lysimakos, sinä olet katsonut lävitseni!

LYSIMAKOS.

Olen, Titus. Alusta asti.

TITUS.

Turhaan sen sanoit, sillä ennenkuin käsistäni pääset, olet sinä kuoleman oma! Kuulut niiden joukkoon, joiden täytyy minun tieltäni!

LYSIMAKOS.

En pelkää sinua enkä kuolemaa. Tätä hetkeä varten olen elänyt.

TITUS.

(*Arasti, hiljaa.*) Jos imperaattori ei voi tehdä hyvää — sano, mitä minun siis on tehtävä?

LYSIMAKOS.

(*Lempeästi.*) Tahtoisin nähdä sinua suoraan silmiin, kun sen sanon.

(*Titus ja Lysimakos lähestyvät toisiansa.*)

TITUS.

(*Koettaa katsoa Lysimakoa silmiin, nauraa epäluonnollisesti, sisällistä tuskaansa salaten.*)

LYSIMAKOS.

Suoraan silmiin, ihan suoraan.

TITUS.

Katsonhan minä —.

LYSIMAKOS.

Niin, Titus, juuri niin. Sinä ymmärsit ennenkuin olin suuni aukaissut. Niin juuri: luovu vallastasi.

TITUS.

Katso, voihan olla hallitsijoita, jotka ovat minua pahempia, mutta minä olen hyviäkin töitä harjoittanut. Ja aikomukseni on vielä suurempiakin töitä tehdä —.

LYSIMAKOS.

Olitpa ken tahansa, saman sanon aina: luovu vallasta. Se on se suuri teko, jonka sinä tahdoit tietää. Sitä ei ole vielä yksikään hallitsija totuuden tähden tehnyt.

TITUS.

Jollen minä tietäisi, että se on niin! Mutta minun järkeni on hieno, ja minä olen jo aikaa sitten sen itse ymmärtänyt!

LYSIMAKOS.

Sinä tahdot koko maailman omistaa. Oikeassa olet, kun sitä tahdot. Sitä tahtoo myös jokainen kristitty. Kuitenkin: omistaakseen koko maailman pitää koko maailmata rakastaa. Mutta ketä rakastat *sinä*, Titus? Ennenkuin valtasi olet vahvistumaan saanut, on sinun sielusi käynyt autioksi. Tule pois täältä. Apenniinein yli saatan sinut — saatan hiljaiseen laaksoon, kaltavan

vuorijonon rinteelle vien sinut. Siellä ovat yhteiset viljelyksemme. Meitä on suuri veljeskunta. Ei siellä kukaan vihaa sinua, ei kukaan panettele. Vapaina hengitämme, vapaina elämme. Näytän sinullekin paikkasi, osoitan työn sinun käsillesi. Niinkuin lapsi sinä tartut siihen, niinkuin lapsi, joka on pitkästä pimeästä valoon päässyt. Päivä siellä helkkää ja heloittaa. Mehiläiset siellä surisevat ympärilläsi. Mutta katso — mehiläisistä ja perhosista on sinun rakkautesi kasvava, se on ulottuva ihmisiin, se on laajenemistaan laajeneva. Ja niin puhkeaa sinun sielusi kukoistukseen, ja sinä olet menevä kuolemasta elämään, ja kaikki mitä rakastat on oleva sinun! Luovu vallasta, Titus. Rauhaan ja onneen sinua kutsun!

TITUS.

(*Antautuu Lysimakon mielentilaan.*) Vapaina hengähtäisin, yhdessä huokauksessa puhaltaisin pois tämän hirmupainon. Voi minua, voi minua! (*Itkee.*)

LYSIMAKOS.

Siellä, vasta siellä sinä taudistasi paranet. Itke, itke, se on hyvä niin — itke! (*Koskettaa Tituksen olkaan.*)

TITUS.

(*Säpsähtää itkustansa.*) En ole itkenyt! Sinä olet kuoleman oma!

LYSIMAKOS.

Et pääse minusta enää, Titus. Kuoltuani olen oleva lähempänä sinua kuin eläessä olinkaan.

TITUS.

(*Voimatta pakottaa itseään surmaamaan Lysimakon.*) Oh, Lysimakos, sinä olet tappanut minut! (*Lyyhistyy voimaton ja itkien maahan.*)

LIKTORIT.

(*Saatuaan merkin kiiruhtavat Lysimakon luopainunein aseihin.*)

LYSIMAKOS.

(*Kuiskaten liktoreille.*) Jos hän tahtoo jättää palatsin, seuratkaa häntä kaupunginportille. Siellä minä häntä odotan. (*Säteillen sisäisestä riemusta.*) Suuria on kohta tapahtuva. Hän on luopuva tästä valtakunnastaan, sillä uusi valtakunta odottaa häntä — kaukana, kaukana täältä.

LIKTORIT.

(*Kuunnellessaan höltyvät henkivartija-asennostaan.*)

LYSIMAKOS.

(*Titukseen päin.*) Hyvästi Titus! Menen veljieni luo. Kerron heille ilosanoman. Valmistamme ikirauhan paikan sinulle. (*Poistuu vasemmalle.*)

TITUS.

Mitä hän sanoikaan? »Kerron veljille»... (*Hän huomaa liktorit, jotka vartijapalveluksensa unohtaen naureskelevat ja rupattelevat keskenään, huutaa raivokkaasti, yhä vielä polviltaan nousematta.*) Mitä!

LIKTORIT.

(*Asettuvat hätkähtäen rintama-asentoonsa.*)

TITUS.

(*Osoittaen vasemmalle.*) Tuo mies ei saa elää! Tuokaa minulle hänen päänsä.

KAKSI LIKTORIA.

(*Juoksee vasemmalle.*)

TITUS.

Imperaattoriko tämän teki vai teinkö sen minä itse? Ei, ei, Lysimakos, minä en tehnyt . . . ah, ah, ah!

KAKSI LIKTORIA.

(*Palaa vasemmalta, toinen kantaen käsivarrellansa kilpeä vaakasuorassa asennossa. Kilvellä on Lysimakon pää peitettynä punaisella vaatteella.*)

TITUS.

(*Nousee. Hänen kätensä ojentuu kilven yli ja työntää vaatteen syrjään. Hän katsoo päätä.*) Sinä sanoit: »Kuoltuani olen sinua lähempänä kuin elämässä olinkaan.» Hymy sinulla on kyllä huulillasi, niinkuin äsken, mutta sinä olet — mykkä. (*Hän säpsähtää ja kääntää päänsä tuonnempana olevien liktorien puoleen.*) Kuka teistä mainitsi minua nimeltäni? Kahdesti etunimeltäni? Uskaltakaapas! Imperaattoria! (*Hän katsoo uudelleen päätä, säikähtäen peittää sen ja kädenliikkein käskee viedä kilven pois.*) Haudatkaa ruumis ja tuo pää syvälle, hyvin syvälle, ja käskeskää orjieni vierittää suuri kivi sen paikan päälle. Joutukaa, joutukaa.

KAKSI LIKTORIA.

(*Poistuu kilpineen vasemmalle.*)

TITUS.

(*Muille liktoreille, jotka seisovat liikkumatta asennossa.*) Joko taas?! (*Painaen käsin kor-*

viaan.) Vaiti! Vaiti! Ah, minun täytyy päästä pois täältä. Niin, niin, menkää palatsin portille, odottakaa minua siellä ja katsokaa, ettei kukaan näe, kun minä lähdén . . . menkää, menkää . . .

LIKTORIT.

(Poistuvat kiireesti vasemmalle.)

TITUS.

(Menee oikealle paeten harhakuuloansa.)

BERENIKE.

(Kohdaten hänet.) Titus, viipymättä kutsu liktorit takaisin!

TITUS.

Etkö näe mitään?

BERENIKE.

Henkesi on vaarassa.

TITUS.

Etkö kuule mitään?

(Kuiskaten.) Se on Lysimakos, hän se on. Hän tahtoo antaa minulle anteeksi kaiken, senkin, minkä hänelle äsken tein.

BERENIKE.

(*Koskettaa varovasti Titusta käsipuoleen ja sanoo hänkin kuiskaten.*) Titus, Lysimakosta ei ole enää. (*Ääneen.*) Titus, herää! Kokoa voimasi!

TITUS.

Ah, sinä et osaa katsoa, et kuulla.

BERENIKE.

Surmautit Aulus Caecinan. Se ei ole kylliksi. On tasavaltalaisia, on paljon muita. Asemasi horjuu enemmän kuin koskaan. Hetkeäkään menettämättä tarvitaan voimakkaita, musertavia hallitustoimia — nyt — nyt — tällä hetkellä —

TITUS.

Älä puhu noin kovaa. Hän ei kärsi kuulla sanojasi.

BERENIKE.

Lysimakos ei ole elossa. Minä ainoa voin auttaa sinua. Salaliittoverkon jokainen silmukka on tunnettu *minulle*.

TITUS.

Hiljaa, hiljaa . . . Katso, hänen hymynsä sammuu. Hän jättää minut. Lysimakos, en päästä

sinua, minä pitelen sinusta! — Niin, niin, minä kuulen taas: »Luovu vallasta, Titus, minä pelastan sinut häviöstä.» Ja hän katsoo niinkuin ajattelisi: sitä et sinä Titus voi ikinä tehdä.

BERENIKE.

Ah, armaani, herää . . . herää . . .

TITUS.

Tässä, juuri tällä paikalla hän seisoi ja kysyi: »Mutta ketä rakastat *sinä*, Titus?» (*Źärkyttynä, haltioissaan.*) Sinua, Lysimakos, sinua ainoata, sinua ikuisesti! Ja sinun sanasi minä täytän! Pois, pois täältä! (*Hän juoksee vasemmalle.*)

BERENIKE.

Titus, kuule minua!

PREFEKTI.

(*Miehineen vasemmalta, pysäyttää Tituksen.*) Caesar! Missä liktorisi?! (*Miehilleen, osoittaen perälle.*) Lähettäkää liktorit heti portaille ja tänne myös Caesarin purppuratooga! (*Miehet kiiruhtavat toiset vasemmalle toiset oikealle.*) Teet itsesi suojattomaksi, Caesar. Cassion veljekset ovat yhä irrallaan. Liittolaiset voittavat

aikaa! Sano, vangitutanko kaikki epäilyksen-
alaiset?

TITUS.

Miksi vaivaat minua? Etkö näe, että minä va-
pisen kylmästä?

PREFEKTI.

Caesar, tällä hetkellä en voi jäädä käskyjäsi
vaille.

TITUS.

Tee mitä tahdot.

PREFEKTI.

(*Hiljemmin.*) Caesar Domitianus? — Käs-
ketkö saattaa hänet salaisen valvonnan alaiseksi?

TITUS.

»Käskenkö?» — En minä mitään käske.

PREFEKTI.

Katso, Caesar, aamu jo koittaa. Kansan-
joukot kokoontuvat torille, pretoriaanit leiril-
lensä. Kohta myrsky nousee!

TITUS.

(*Heiskauttaen kättänsä.*)

BERENIKE.

(*Prefektille.*) Ah, etkö näe? Hän hakee päästäksensä palatsista. Vangituta omin päin, ennenkuin on myöhäistä — kaikki — kaikki!

PREFEKTI.

Luulen, että se todella on välttämätöntä . . .

BERENIKE.

Jo kuuluu pauhu torilta.

PREFEKTI.

Ja että se on Caesarinkin oikea tahto.

BERENIKE.

Joudu, joudu!

PREFEKTI.

(*Huutaen oikealle.*) Caesarin tooga! Tänne Caesarin tooga! (*Poistuu vasemmalle.*)

TITUS.

Lysimakos, minä tulen!

(*Turhaan haettuaan muuta ulospääsyä hyökkää sillakkeen portaille.*)

BERENIKE.

(*Koettaa pysäyttää hänet.*) Titus, Titus, älä mene surman suuhun!

TITUS.

(*Taisteltuaan Bereniken kanssa sysää hänet voimakkaasti luotansa, juoksee sillakkeelle pae- takseen ulkoportaitse.*)

LIKTORIT.

(*Kohoavat taajassa rivissä ulkoportaitse Titusta vastaan, pysäyttäen hänet kuin satimeen.*)

ORJATTARET.

(*Oikealta, kiiruhtavat kiinnittämään purppura- toogaa Tituksen hartioille. He sovittavat myös kultaisen laakeriseppeleen hänen päähänsä.*)

BERENIKE.

(*Itsekseen.*) Ah, hän on hylännyt minut ikui- seksi. — Ei, Titus, nousimme yhdessä, yhdessä myös kaatukaamme! (*Poistuu vasemmalle.*)

PREFEKTI.

(*Sillakkeella, antaa merkin liktoreille, jotka avaavat keskellensä käytävän ulkoportaille alas-*

päin, ja kahdelle torvenpuhaltajalle, jotka antavat ilmoitustörähdyksen.) Caesar Augustus, Titus Flavius Vespasianus, Rooman Imperaattori — tahtoo näyttäytyä kansallensa.

(Alhaalla torilla vallitsee nyt haudan hiljaisuus.)

TITUS.

(Astuessaan liktorien muodostamaan kujaan ehdottomasti ojentuu imperaattorin ryhtiin.)

(Nyt kuuluu alhaalta torilta voimakkaita tervehdyshuutoja imperaattorille, jotka saavuttavat huippunsa Tituksen alkaessa hitaasti laskeutua ulkoportaita alas.)

(Nouseva aurinko valaisee sillakkeen yli näkyvien patsaiden ja kattojen ääriviivoja.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Keisarillisen aition eteisala Colosseumissa. Näyttämön taka-alan muodostaa Colosseumin kiviseinä, jonka keskellä aitioon vievä, muutaman porrasasteen korkeudella oleva ja etusillakkeella varustettu suuri, pyöreäpäättyinen ovi. Ovi on ylöspäin kohoavan väliwerhon peittämä. Kivinen sillake jatkuu kummallekin puolen ovea pilaristoineen.

Prefekti miehineen portailla ja sillakepylväistössä katselevat ja merkitsevät luetteloihin heidän editsensä oikealta vasemmalle kulkevaa, vartioiden saattamaa vangittujen hovilaisten jonoa.

Patriisivanhuksia ilmestyy vasemmalta saatuetta katsomaan. He kulkevat parittain, salaperäisesti keskenänsä kuiskutellen, kunnes vähitellen ryhmittyvät oikealle etualalle, yksityisten siirtyessä ryhmästä ryhmään tärkeän ja salaisen neuvottelun johdosta.

PREFEKTI.

(*Sitten kun vangittujen jono on kulkenut ohitse.*) Kunnianarvoiset isät, Caesar Augustuksen saapuessa tämän paikan täytyy olla tyhjänä, suvaitkaa . . .

I PATRIISI.

Miksi vangitut ovat juhlaan tuodut? Mikä on heidän kohtalonsa?

PREFEKTI.

Heidätkö kohtalonsa? Se on imperaattorin omissa käsissä. (*Poistuu miehineen vasemmalle.*)

II PATRIISI.

Luin heitä kaikkiansa lähes kolmeen sataan. Oi, mikä surullinen saattue! Rooman kukka, Rooman toivo — sekä nyt arenalle roskajoukon häväistäväksi! (*Peittää kasvonsa.*) Zeus kaikkivaltias!

III PATRIISI.

Kuulimme sanottavan, että nälkäisiä leijonia on joukottain tuotu arenan holveihin. Oi, näinkö alkaa Rooman suuri juhla!

IV PATRIISI.

Ei juhla, vaan ennenkuulumaton teurastus!

I PATRIISI.

Jonka rinnalla Neeronkin julmuudet kalpenevat. Oi taivas, missä ovat ukonnuolesi!

II PATRIISI.

Ja missä meidän Cassiomme?!

III PATRIISI.

Kuitenkin — hän kulkee aivan suojatonna, liktorinsa hän on lähettänyt pois — miksi, sanokaa, miksi yksikään ei uskalla häntä lähestyä?

IV PATRIISI.

Tehdäksensä tästä kurjuudesta lyhyen lopun . .

V PATRIISI.

Iskeäksensä tikarin hänen rintaansa . . .

VI PATRIISI.

(*Osoittaa oikealle.*) Hiljaa, hiljaa! Berenike orjinensa!

III PATRIISI.

(*Ivallisesti.*) No, Rooman vanhat patriisit, nyt nöyrä tervehdys ruhtinattarelle!

BERENIKE.

(Tulee oikealta Cassion veljesten seuraamana, jotka ovat pukeutuneina hänen orjikseen, kasvot aluksi peitossa.)

PATRIISIT.

(Päästäessään Bereniken välitsensä nostavat kunnioittaen kätensä, salaten inhonsa, ja poistuvat oikealle.)

BERENIKE.

(Päästyään varmuuteen, ettei ole syrjäisiä kuulijoita.) Tästä hän on kulkeva. Tuossa hän pysähtyy ja puhuttelee kansaa. Sitten hän kääntyy noustaksensa tuonne ylös. — Silloin —!

CASSION VELJEKSET.

(Paljastaen tikarinsa.) Silloin!

BERENIKE.

Kuitenkin — ah — älkää häntä kasvoihin lyökö . . .

CASSIUS VANHEMPI.

Sinä horjut, Berenike.

BERENIKE.

Ei, ei. Mutta sanon teille, Cassion veljekset: Ihmeellinen demooni on mennyt häneen. Hän

voi tehdä itsensä näkyväksi minulle, vaikkei täällä olekaan. Nytkin näen hänet edessäni. Niinkuin auringon häikäisemänä näen hänen kuvansa kaikkialla, täällä, tuolla, taas täällä — armana, majesteetillisen ylevänä. — Ah, hän hylkäsi minut ikuisesti, minut, joka tein hänet Caesariksi! — Niin, niin, siis tästä hän tulee, näihin portaihin hänen jalkansa koskettaa, tähän — ja tähän. Ja tätä vasten hän levähtääkseen nojautuu. (*Hän syleilee ja suutelee pylvästä.*)

CASSIUS NUOREMPI.

Voinemmeko luottaa sinuun, Berenike, sinä rakastat häntä!

BERENIKE.

Minä tahdon hänen surmaansa — ja omaani hänen kanssaan. Minä . . . minä . . . sanoin vain: älkää häntä kasvoihin haavoittako . . . ah älkää kasvoihin . . .

(*Oikealta kuuluu lähestyvää joukkojen sorinaa.*)

BERENIKE.

(*Säpsähtäen.*) Hän on tulossa . . . piiloutukaa!

PATRIISIT.

(Palaavat oikealta, käyden perääntyvästi taaksepäin ja käsiä nostamalla äänettömästi tervehtien imperaattoria. Näyttämö täyttyy yleisöllä, joka samoin perääntyen oikealta pelokkaasti antaa tietä imperaattorille ja hajaantuen seinävierille jää liikkumattomana odottamaan.)

(Berenike ja Cassion veljekset katoavat väkijoukkoon.)

(Prefekti miehineen asettuu jälleen portaille.)

TITUS.

(Ympärilleen katsomatta, ajatuksissaan tukkaa käsin haroen kulkee nopeasti oikealta keski-ovea kohden, aikoen nousta keisarilliseen aitioon. Hän pysähtyy hämmästyneenä tiellänsä seisovan prefektin eteen.) Mitä nyt? Antakaahan tietä. Aion puhua kansanjoukolle.

PREFEKTI.

Caesar . . .

TITUS.

Minä olen — caesar, ja kohta en ole, se on totta, mutta antakaahan minun sentään puhua kansalle.

PREFEKTI.

Ennenkuin juhla alkaa, odotan käskyjäsi, Caesar.

TITUS.

Taas »käskyjäsi!» — Tee mitä katsot parhaaksi ja anna minun olla.

PREFEKTI.

Caesar, kolmesataa vangittua salaliittolaista olen tuonut tänne. He odottavat tuomiotasi.

TITUS.

»Vangittua?» (*Itsekseen.*) Miksi olen tämän tehnyt? Ja milloin?

PREFEKTI.

Vai käskettekö johtaa heidät arenalalle kansan tuomittavaksi? Leijonamme ovat käsillä.

TITUS.

En muista sellaista käskyä antaneeni. Mutta jos olet vanginnut, niin vapauta heidät viipymättä, viipymättä!

(*Hämmästyksen ja iloisen yllätyksen sorinaa yleisön keskuudessa.*)

PREFEKTI.

Caesar, se — se — on mahdotonta.

TITUS.

Etkö pyytänyt käskyjäni?

PREFEKTI.

Caesar, salli sanoa, käyt pohjattoman kuilun partaalla: urkkijaimme ja ilmiantajaimme listoilla on merkittynä vielä saman verran rikollisia.

TITUS.

(Ajatuksissaan torjuen heiskauttaa kättänsä.)

PREFEKTI.

Käsketkö ehkä karkoittaa heidät ainiaaksi Roomasta? Kysyn imperaattoriltani!

TITUS.

Ah, imperaattoriltasi . . . Hyvä on. Kaikki urkkijat ja ilmiantajat karkoitetaan ainiaaksi ulos Roomasta.

PATRIISIT.

(Paukuttavat ihastuneina käsiänsä.)

TITUS.

Patriisitko — minulle!

PREFEKTI.

Näen, Caesar, sinun valmistuvan suuriin tekoihin. Jalo käskysi tulkoon heti koko Rooman tiedoksi! (*Kiiruhtaen poistuu vasemmalle.*)

(*Yleisö puhkeaa tervehdys- ja ylistyshuutoihin, yht'aikaa ja toistaen*):

1) »Terve Titus, armon ruhtinas!»

2) »Terve Titus, maailman herra!»

3) »Terve hyväntekijämme!»

TITUS.

(*Itsekseen.*) »Armon ruhtinas»?! — Kuinka onkaan sydämeni janonnut tätä tervehdystä kuullaksensa! Lysimakos, oi Lysimakos! Mitä olenkaan tehnyt . . . (*Läsnäolevien puoleen kääntyen, lämpimästi.*) Ystävät, jos vain tietäisin, mitä teille antaa, antaisin kaiken. Ah, sanokaa, mitä odotatte minulta. Vielä on minulla vähän aikaa olla imperaattorina. Pyytäkää siis mitä tahdotte, ja minä täytän toiveenne.

(*Pettyneenä.*) No, miksi vaikenette? Astukoon kuka tahansa esiin. Muuten tämä ihmeellinen päivä menee hukkaan, eikä uusi enää valkene.

(*Ajatuksissaan.*) Vai tiedättekö tekin, ettei imperaattori voi tehdä hyviä töitä . . .

BERENIKE.

(*Astuu esiin.*)

TITUS ja OSA LÄSNÄOLEVISTA.
(*Hämmästyksissään.*) Berenike!

BERENIKE.

Niin, Caesar.

TITUS.

Toiveesi tunnen.

BERENIKE.

Täytä siis lupauksesi!

TITUS.

Ah, Berenike, se on pulmallinen kysymys.

BERENIKE.

Kansan kuullen vanhoit jokaisen pyynnön täyttäväsi.

TITUS.

Surku minun tulee sinun turvattomuuttasi. Mutta minä annan sinulle suojeluskirjan. Keisarillinen laiva ja keisarilliset merimiehet olkoot sinun saattajasi Itämaille.

BERENIKE.

Karkoitat minut Roomasta?!

TITUS.

Yhä, yhä etsin ulospääsyä itsekin, vaikka mahdottomuuden muurit kasvamistaan kasvavat. Mutta tänään, tällä hetkellä aion mennä päähän asti.

BERENIKE.

Et ole menevä.

TITUS.

Ah, Berenike, kuinka voisin sinulle antaa sitä, mistä itse aion luopua. En koskaan, en koskaan voi tehdä sinua Rooman Augustaksi. Kohta olet sen ymmärtävä.

PREFEKTI.

Caesar Augustus, sanoma armahduksestasi ja urkkijain karkoittamisesta on levinnyt koko yleisöön. Kuule, kuule, heidän innostuksensa paisuu, kohta esteet murtuvat. Salli alkaa.

TITUS.

Odota, odota . . . Kokoon ajatukseni . . . Niin niin, aion ilmaista päätökseni . . . Tahdon puhua kansalle.

PREFEKTI.

Legioonain rynnäkkö on helpompi torjua kuin tämä kansan hurmaus!

BERENIKE.

Ei, Titus! Tuonne et sinä ole nouseva!

TITUS.

Leikit alkakaa.

(Alkajaismerkkien kajahtaessa aition väli-verho kohoaa. Oven läpi näkyy etäisyydessä ylä-osa Colosseumin vastaisesta sisäseinästä ja pala sinistä taivasta, amfiteatteriosan ollessa täynnä valkopukuista yleisöä. Arena ajatellaan olevan alhaalla näkymättömissä.)

TITUS.

(Menee ajatuksissaan, ikäänkuin puhettansa toistaen, sillakkeen portaita kohden. Hän ehtii kuitenkin nousta ainoastaan puoliväliin portaita.)

CASSION VELJEKSET.

(Hyökkäävät tikareineen Tituksen jäljessä, takaapäin.)

BERENIKE.

(Kiljahtaen ennättää väliin, sitten pakenee oikealle.)

PREFEKTİ.

Seis miehet, Caesarin murhaajat!

PATRIISIT ja MUU YLEISÖ.

(*Kauhuissaan.*) Cassion veljekset!

I PATRIISI.

Mitä ajattelitte? Mihin asemaan saatoitte meidät!

II PATRIISI.

Tämmöiselläkö hetkellä nousi kätenne murhaan!

PREFEKTİ.

(*Antaa Cassion veljekset miestensä haltuun.*)

TITUS.

(*Raivokkaana.*) Berenike! Missä on Berenike? Minä tahdon nähdä Bereniken paikalla!

PREFEKTİ.

(*Menee oikealle.*)

III PATRIISI.

(*Muille patriiseille.*) Katsokaa, nyt hän peruuttaa kaikki armahduksensa.

IV PATRIISI.

(*Samoin.*) Nyt emme voi muuta kuin vaieta ja pitää hyvänämme.

PATRIISIT.

(*Keskenään.*) Kiroitut Cassiot!

PREFEKTI.

(*Oikealta.*) Ruhtinatar Berenike kieltäytyy saapumasta.

TITUS.

Tänne!

PREFEKTI.

(*Lähtee jälleen oikealle.*)

BERENIKE.

(*Ensin prefektin puoliväkisin kädestä taluttamana, sitten irtautuen ja omin ehdoin asettuen Tituksen viereen.*) Tässä minä olen.

TITUS.

(*Berenikelle.*) Sinäkö tämän teit? Kalpenetpa, kalpenet, ja kaikki jäsenesi vapisevat. Itse olet minut kasvattanut: ei ole sinulla armon toivoa minun rinnastani. Minä hymyilen sinunkin verellesi, kun kohta näen sen vuotavan. Arenalle

leijonani! Revitytän sinut palasiksi koko Rooman kansan iloksi! Tai tarvitsenko petojanikaan? Ilmaisen sinut tuolle joukolle, se on sinut raateleva pahemmin kuin leijonani. (*Huutaa kansan puoleen.*) Niinpä niin! Tämä juutalainen Berenike . . . (*Akkiä tullen tuntoihinsa, itseksseen.*) Mitä olinkaan tekemässä . . . Lysimakos, armahda minua! (*Prefektille, joka on asettanut kaksi miehistään vahtimaan Berenikeä.*) Ei, ei, antakaa hänen olla . . . (*Itsekseen.*) Mitä he odottavat minulta? Se on totta . . . se on totta . . . (*Hän aikoo mennä sillaketta kohden.*)

PREFEKTI.

Cassion veljekset seisovat tässä vangittuina. Käsketkö tuomiosi heti panna täytäntöön?

TITUS.

Cassion veljekset? Se on totta, teistä olen ker-
ran ennenkin kuullut puhuttavan. Ja vanhan
aitinne tunnen hyvin. Vähän ylpeä, mutta perin
hyvä luonteeltaan. (*Hän lähestyy veljeksiä,
nostaa maasta heidän tikarinsa, palauttaen ne
omistajilleen ja jääden seisomaan veljesten
väliin.*) Hienoa terästä, eikö totta? — Syvällä
täällä sydämessäni olen melkein teidän miel-

tänne. Olen ansainnut kuoleman. — No? — Minun luvallani! — Minun tahdostani!

(*Läsnäolijat osoittavat kiihkeää levottomuutta.*)

PREFEKTI.

(*Valmiina ottamaan Cassiot hyvään talteen.*)

Mitä käsket, Caesar?

TITUS.

Päästä irti.

PREFEKTI.

(*Allistyksissään:*) Ja mitä sitten on tehtävä?

Caesar . . . Caesar . . .

TITUS.

Mitäkö tehtävä? — Juoskoon joku heti näiden äidille ilmoittamaan, ettei hänen pojillensa ole mitään pahaa tapahtunut. Joutuin, ettei hän saa väärää sanomaa ja ehdi halvaantua.

LÄSNÄOLIJAT.

(*Ihmeissään ja ihastuksissaan, yht'aikaa.*)

1) »Mitä, mitä» . . .

2) »Nuo sanat» . . .

3) »Imperaattorinko suusta» . . .

(*Cassion veljekset mennessään nostavat miekkansa valantekoon.*)

CASSIUS VANHEMPI.

Oi Caesar, emme ole ansainneet sinun armoasi.
Salli . . .

CASSIUS NUOREMPI.

Oi Caesar, jaloin imperaattoreista! Ikivalamme
sinulle vannomme. Katso, vihollisistasi olemme
muuttuneet uskollisimmiksi henkivartijoiksesi!

TITUS.

Nouskaa, nouskaa. Ellei teillä ole paikkaa
varattuna, käykää aitiooni.

(*Ihastuksen kohahdus läsnäolijoissa.*)

PATRIISIT.

(*Keskenään, yht'aikaa:*)

1) »Onko moista ennen nähty!»
2) »Mekin tahdomme uskollisuuttamme osoit-
taa.»

3) »Hankkikaa kukkia . . . kukkia!»

(*He poistuvat kiirehtien eri suuntiin, osan
muusta yleisöstä seuratessa heitä.*)

PREFEKTI.

(*Tituksen korvaan.*) Ja ruhtinatar Berenikeen
nähdén — mitä käsket?

TITUS.

(Berenikelle, lähestyen häntä.) Voitko antaa anteeksi . . .

BERENIKE.

(Liikutettuna.) Armahduksesi oli minulle odottamaton, Caesar.

TITUS.

Berenike, Lysimakos pelasti meidät.

BERENIKE.

Hyvästi Titus. Siunattu olkoon jokainen sinun askeleesi, ja siunattu se maa, johon jalkasi koskee!

TITUS.

Et ymmärtänyt minua, Berenike. Hetki vielä — enkä ole Caesar enää. Odota, saat itse kuulla . .

(Hän menee nopeasti sillakkeelle, mutta ei pääse portaita pitemmälle.)

(Arenalta kajahtaa ylistyshymni imperaattoreille, alkaen korkeasta diskantista. Se lähestyy, kasvaa yhä voimakkaammaksi.)

TITUS.

(Häntä saattavalle prefektille.) Mitä he laulavat?

PREFEKTİ.

Caesar, he ylistävät sinua »Ihmissuvun Rakkaudeksi ja Suloksi».

(Joka suunnalta tunkeutuu kansaa näyttämölle, täyttäen kaiken taka-alan. Valkopukuiset pojat ja tytöt nousevat arenalta päin keisarilliseen aitioon, heitellen kukkia Titusta kohden ja riemukkaasti laulaen:

»AMOR AC DELICIAE GENERIS
HUMANI»)

TITUS.

(Perääntyy laulajien tieltä etualalle asti ja, äärimmilleen järkytettynä nojautuen Berenikeen, sanoo hiljaa.) Berenike, he luulevat minua — hyväksi!

(Hän kääntyy laulajia kohti, mutta voimatta mitään sanoa sortuu rajun itkun puistattamana maahan.)

(Berenike, hänkin syvästi järkytettynä, kumartuu Tituksen puoleen. Laulun ja ylistyshuutojen kaikuessa Titus ja Berenike melkein peittyvät kukkiin.)

VIIDES NÄYTÖS.

Toisen näytöksen avonainen atrium. Tuli palaa uhrijalustassa, joka on, samoin kuin pöytäkin lääkepulloineen, samassa kohden näytämöä. Päivä paistaa. Vesi vireilee altaassa.

Domitianus istuu lepotuolissa, jonka selustalla on purppuratooga. Domitia seisoo Domitianuksen vieressä.

PREFEKTI.

(Tervehdittyään kädennostolla kääntyy Domitianuksen puoleen, ilmoittaen.) Lähettiläitä Roomasta, Caesar.

DOMITIANUS.

(Ilmaisee yliolkaisesti päätänsä nyökkäämällä suvaitsevansa vastaanottaa.)

(Joukko lähettiläitä, pretoriaaneja ja muuta Rooman ylhäisöä tulee vasemmalta, kiihtyneen levottomina.)

I LÄHETILÄS.

Terve, Caesar Domitianus! Rooman Senaatti tervehtii sinua.

MUUT LÄHETILÄÄT.

(*Ääntänsä korottamatta.*) Terve Caesar Domitianus!

DOMITIANUS.

Tervehdin Senaatin lähettiläitä. Ja pyydän ilmaisemaan saapumisenne syyn.

II LÄHETILÄS.

Senaatin lähettiläinä pyydämme saada tietoihimme, miksi Caesar Titus, rakastettu, jumaloitu Imperaattorimme on vetäytynyt pois Roomasta — tänne yksinäisyyteen? Koko Rooma on kuki-tettuna, juhla-asussa, jonka vertaista ei kukaan meistä muista ennen nähneensä. Huolestuneita huhuja kiertelee Roomassa. Levottomana vaatii kansa tietoja Caesarinsa mielentilasta.

DOMITIANUS.

Mielentilastapa tosiaankin. Meillä on rakkaan veljemme »mielentilasta» omat ajatuksemme. (*Ylös oikealle katsahtaen.*) Mutta mitä sanoo henkilääkäri?

CALLIAS.

(*Tullen sisähuoneesta oikealta.*) Paljon olen lääkeammattia harjoittaessani nähnyt kaikenlaista sairautta, paljon myös saanut ihmisiä parannaankin, mutta tämmöistä kuin tämä Caesarin sairaus en ole vielä ikinäni nähnyt: aina ajatussissaan, jotakin aina miettii, jonka perille ei yksikään voi päästä. Toisinaan hän lausuu: Lysimachos, Lysimachos — niinkuin puhuisi kauas vieraihin maailmoihin, ympärilleen ei katso, ei kuuntele. On kuin olisi kaiken entisyytensä unohtanut eikä enää muistaisi olevansa Rooman herra. Onko tuo tila kuumeen houretta, vai onko Caesar tajuissansa, sitä ei ole aina helppo päättää.

I LÄHETILÄS.

Niinpä on Senaatin ja Rooman kansan jyrkkä vaatimus, että valtakunnan kuuluisimmat lääkärit neuvotteluun kutsutaan.

CALLIAS.

Ei riitä lääketaito. Pulma on toisaalla. *Ajatus-*
tensa salaisuus olisi arvattava. Olemme tiedustelleet asiata Egyptin viisailta ja Itämaiden tietäjiltä, mutta kaikki on tähän asti turhaa ollut: ei kukaan ole voinut antaa tyydyttävää selitystä.

DOMITIANUS.

Todellakin — mikä suuri salaisuus! Paha vain, että se alkaa olla jotensakin »julkinen» salaisuus.
(*Uteliasta hämmästyttä läsnäolevissa.*)

DOMITIANUS.

Niin, niin, älkää yhtään... asia on aivan yksinkertainen: veljemme Caesar tuntee itsensä sairaaksi ja voimattomaksi ja miettii testamenttia, jossa hän luopuu korkeimmasta vallasta — minun hyväkseni.

(*Kiihkeää liikettä ja levottomuutta läsnäolijoissa.*)

DOMITIA.

(*Huomauttaen kahdenkeskisesti Domitianukselle.*) Katsopas — he uskaltavat kuiskutella läsnäollessamme!

DOMITIANUS.

Ei mitään salaneuvotteluja — pyydän! — Johan isävainajamme halusi jakaa vallan meidän molempien kesken, vaikka testamenttinsa — niinkuin sanotaan — »joutui hukkaan»... Älköön sellaista enää toiste tapahtuko! Vaadin oikeuttani! Tahdon olla läsnä hänen luonansa.

(*Hän aikoo mennä sisähuoneeseen, mutta läsnäolijat estelevät ja vastustelevat häntä.*)

PREFEKTI.

Mahtotonta. Caesar Augustus on vaatinut ehdotonta yksinäisyyden rauhaa, olipa puheille pyrkijä ken tahansa.

DOMITIANUS.

Mitä? Onhan jo vihdoinkin aika ratkaista korkeimman vallan kysymys!

TITUS.

(*Joka jo vähää ennen on ilmestynyt sisähuoneen ovelle, tulee esille, jolloin läsnäolijat äkkiä vaikenevat ja äskentulleet nostavat kätensä tervehdykseksi.*) Todella — juuri korkeimman vallan kysymyksestä aioinkin ilmaista päätökseni ja siinä tarkoituksessa olen kutsunut teidät tänne. (*Hän nostaa kätensä vastatervehdykseksi.*) Mutta enkö pyytänyt sinua, Domitianus, lähtemään täältä Roomaan? (*Hän lähestyy tyytymättömyyttä Domitianusta.*) Katsopas, veljeni, voi olla hetkiä ihmiselämässä niin tärkeitä . . . niin tärkeitä . . . Katsos, läsnäolosi — älä pahastu — on tällä hetkellä toimilleni esteeksi, voittamattomaksi esteeksi.

DOMITIANUS.

Tahdot heille jotakin *tärkeätä* ilmoittaa, ja pyydät minua poistumaan?!

TITUS.

Niin, niin, älä kysy syytä, se on sinun omaksi-kin parhaaksesi.

DOMITIA.

(*Domitianukselle.*) Mikä on *sinun* parhaaksesi, siitä päätät kai *sinä* yksin.

TITUS.

Pyydän, Domitianus . . . pyydän hartaasti teitä molempia: lähtekää täältä.

DOMITIANUS.

Vai pyydät oikein hartaastikin!

TITUS.

(*Kiivastuen.*) En ainoastaan pyydä, vaan käsken. Käsken!

DOMITIANUS.

(*Kohauttaa ylenkatseellisesti olkaansa, mutta Tituksen katseen pakottamana vetäytyy kuitenkin Domitian kanssa vasemmalle.*)

TITUS.

(*Itsekseen.*) Oi Lysimakos! (*Läsnäolijoille:*) Minulla on todella perin tärkeä päätös ilmoitet-

tavana kauttanne Senaatille ja Rooman kansalle.
— Hetkeksi ajatukseni vain häiriytyivät. Pyydän siis vähän odottamaan. Kohta aurinko kohoo ylimmilleen, silloin palatkaa tänne kaikki.

LÄSNÄOLIJAT.

(*Huolissaan poistuen vasemmalle, kuiskailevat keskenään.*)

1) »Berenike olisi ainoa» . . .

2) »Missä Berenike viipyy?»

CALLIAS.

(*Lähestyy Titusta.*) Lääkärinä katsoisin tarpeelliseksi tunnustella sydämesi tykintää.

TITUS.

Olen terve, Callias. Iloitsen kiurujen viseryksestä, riemuitsen päivän helkkävästä paisteesta. Tunnustele. No? Enkö ole terve? (*Tarkoittaen Domitianusta ja Domitiaa.*) Nuo kaksi tuolla, ne vain eivät usko elinvoimaani. He kulkevat ja odottavat — odottavat. Sanopas, Lysimakos — ei, Calliashan sinä olet — sanopas, eivätkö he ole kysyneet sinulta, kuinka kauan luulet minun vielä elävän? Eikö Domitianus ole pyytänyt määräämään sitä aikaa . . . sitä hetkeä.

CALLIAS.

(*Tunnustellessaan Tituksen rannevaltimoa, arasti:*) Caesar, mitä tuo — »Lysimakos» on?

TITUS.

(*Naurahtaa.*) Mainitsinko hänen nimensä?

CALLIAS.

Pelkkä näkymätön ajatus — kaukainen, tyhjä harhakuva! — *Siitä* jos vain voisin sinut vapauttaa! Kunpa voisin sen nyhtää juurinensa sinun ajatuksistasi!

TITUS.

»Kaukainen, tyhjä harhakuva» — ja kuitenkin elävämpi kuin yksikään eläjästä ja lähempänä kuin kenkään läheisistä ... (*Hyväillen Calliasta.*) Voi, sinä hyvä mies. *Lysimakos* pitäisi olla sinun nimesi ja sinä veisit minut vapauden tantereille.

CALLIAS.

(*Pudistaa huolestuneena päätänsä.*) En ymmärrä puhettasi, Caesar. Pelkään pahoin, että kuume jälleen pääsee valtaan.

TITUS.

Ei, Callias. Mutta jos *Lysimakoksesta* luopuisin, niinkuin sinä tahdot — ja voihan kaikki ta-

pahtua — silloin . . . sano, Callias, tottelisitko minua viimeiseen asti? . . . Myöskin, jos käskisin valtimoni avata? Sekin voisi näet tapahtua . . .

CALLIAS.

Jättäisit elämän sinä, joka olet loistosi ja kunniasi kukkuloilla, — jonka vertaista maailma ei vielä ole tuntenut, eikä ole tunteva!

TITUS.

Sinäkin luulet minua hyväksi. Erehdyt, Callias. Olen vain etsinyt hetkeä luopuakseni valasta. Siinä on avain kaikkeen. Siitä saakka kun en enää hallinnut, olen suurinta hallitsijanonnea kokenut. Runsain mitoin, yli reunain vuotaen on onni kaikkialta tulvinut minua vastaan. Nuoruuteni rohkeimmista haaveista ei täytty-mättä ole jäänyt miltei yksikään. Ja tuo on ehkä saattanutkin minut siirtämään yhä tuonnem-maksi ratkaisevan askeleeni. Mutta tänään, Callias, tahdon vihdoin sen askeleeni astua, johon olen elämäni parhaat voimat keskittänyt. Sinua vannotan, Callias: kun aurinko nousee ylimmil-leen, ilmoita minulle ja avaa pääsy prefektille, pretoriaaneille ja Senaatin lähettiläille. (*Hän suuntautuu sisähuoneeseen päin.*)

CALLIAS.

(Hätääntyneenä.) Sitä ennen, Caesar, etkö salli, että puheillesi astuu ruhtinatar Berenike?

TITUS.

(Hämmästyä.) Onko Berenike täällä?!

CALLIAS.

Senaatin ja Rooman kansan toivon mukaan.

TITUS.

Ja sinun valmistelusi johdosta. Oi, Callias, toimesi eivät ole omansa tehtävääni helpottamaan!

CALLIAS.

Olin neuvoton. Yksin en ole voinut saada aikaan mitään . . . Hän ainoa voisi auttaa . . .

TITUS.

Tahdon nähdä ruhtinattaren.

CALLIAS.

(Poistuu vasemmalle.)

TITUS.

(Itsekseen.) Nähdä tällä hetkellä Berenike . . . Oi Lysimakos, miksi tahdoit sitä? Tahdoitko estää toteuttamasta omaa käskyäsi?

BERENIKE.

(Tulee vasemmalta arasti, yksinkertaiseen, valkeaan kreikkalaiseen kuosiin puettuna.)

(Titus ja Berenike katsovat hetken aikaa toisiaan äänettöminä, seisten kaukana toisistaan.)

TITUS.

Tulet Rooman lähettämänä?

BERENIKE.

Hämärä aavistus sinun aikomuksestasi on tehnyt Rooman levottomaksi. Neuvottomina he ovat Bereniken tänne lähettäneet. Ja niinkuin he ovat ennen häntä vihanneet, niin he nyt ovat rajattomalla suosiollaan hänet hyvittäneet, toivoen että hän vaikutuksellansa saisi Suuren Caesarin aikeet tyhjiksi! Nyt tiedät tulonsa syyn.

TITUS.

(Pudistaa päätänsä.)

BERENIKE.

Tiesin.

TITUS.

Nyt olet sinäkin täällä minun kanssani näkemässä elämän ihmeellistä kiertokulkua. Katso,

kaikki on täällä juuri niinkuin oli silloinkin, kun me tässä samassa paikassa turhaan odotimme sairaan Vespasianuksen viimeistä hetkeä — kun minä poltin testamentin — ja savu meni maata kohden — ja joku sanoi: nyt on päivä ylimmillään, ellei nyt, niin ei koskaan — ja minä vaihetin Lysimakon maljat — ja oli hiljaisuus kuin hautakammiossa, ei yhtäkään ääntä kuulunut, vain verensyöksyn omassa rinnassani. — Sama kirkas taivas jälleen, sama hiljaisuuskin. Ei, Berenike, Lysimakon osoittama tie on minun kohtaloni, sitä en voi välttää, enkä tahdo. Tänään, nyt kohta, kun aurinko nousee ylimmilleen, olen minä luopumukseni ilmoittava. Katso — vähän on enää keskipäivään.

BERENIKE.

Tiesin, Caesar, ettei Berenikellä voi olla enää tehtävää täällä. Lähden siis, niinkuin olen tullutkin. — Ah, Titus, en olisi edes senaatin käskystä rohjennut sinua häiritä, mutta itse minä . . . en voinut vastustaa . . . (*Hän heittäytyy itkien Tituksen jalkoihin.*)

TITUS.

Ensi kerran kuulen äänessäsi rakkaudenväreen, josta korva ei voi pettyä!

BERENIKE.

Suo minun orjana maata jaloissasi!

TITUS.

Berenike! Sinä rakastat minua!

BERENIKE.

Titus, minun aurinkoni!

TITUS.

Muistan hetken, jolloin sinut ensi kerran näin. Muistan leppoisan merituulen, muistan Kypron kukkiin upotetun temppelein, muistan heräävän keväthehkun omassa rinnassani — ja vaikka suuni puhui maailmanvallasta, näin edessäni vain sinun silmiesi hurman. Mutta sinä, Berenike, nyt vasta — —

BERENIKE.

Minä mieletön, *nyt vasta* näen sinut, johon en maita, en meriä, en kultaisten kaupunkien loistoa vaihettaisi — jonka orjana on suurin autuuteni olla . . .

TITUS.

Ei tullut meidän päivämme, Berenike!

BERENIKE.

Minulle se on jo tullut, kun koskettelen jälleen sinun käsiäsi ja sinun armaihin kasvoihisi katson. Oi, Titus, tullut on suuren onnemme keskipäivä!

TITUS.

Nyt vasta, kun jo kaikki vaikenee, meidän päivämme hiljaa nousee taivaanrannalle, kuin idän tähti yöstä.

BERENIKE.

Ei niinkuin idän tähti, vaan niinkuin päivän loistoisa aurinko . . .

TITUS.

Niin, Berenike, hehkuvissa säteissä . . .

BERENIKE.

Maailmat valoonsa upottaen . . .

TITUS.

Aina ylemmäs ja ylemmäs kohoten . . .

CALLIAS.

(*Ilmoittaa tulijat.*) Aurinko on ylimmilleen noussut!

TITUS.

(Kavahtaa seisaalle ja tullen tuntoihinsa menee nopeasti sisähuoneeseen.)

(Calliaan ilmoituksesta senaatin lähettiläät, pretoriaanit ja prefekti tulevat vasemmalta, koontuen Bereniken ympärille.)

PREFEKTI.

Sinun käsissäsi, Berenike, on nyt Rooman kohtalo. Sinä yksin tunnet Imperaattorimme aikeet ja todelliset vaikuttimet!

I LÄHETILÄS.

Sinä yksin voit vapauttaa meidät *(osoittaen vasemmalle)* tuosta miehestä tuolla!

II LÄHETILÄS.

Olethan hallitsijatar. Käytä vaikutusvaltaasi!

BERENIKE.

Caesarin tahtoa johtaa näkymätön Lysimakos, en minä. Tahtoisin vain tukea häntä minne ikinä hän kulkenekin.

LÄSNÄOLIJAT.

(Huomattuaan Bereniken suuntautuvan sisähuonetta kohden, huudahtavat, ikäänkuin viimei-

sen kerran vedoten hänen suureen vaikutusvaltaansa.) Berenike!

BERENIKE.

(Mennessään sisähuonetta kohden pysähtyy, katsahtaa läsnäoleviin ja sanoo toivottomuuden ja toivon vaiheilla.) Jospa voisin . . . ah, jospa voisin! *(Hän menee sisähuoneen ovelle, kohdaten tässä sisähuoneesta tulevan Tituksen, jolla on pergamenttikäärö kädessä.)*

(Titus ja Berenike palaavat sisähuoneesta, jääden pylvästökorokkeelle.)

PREFEKTI.

Oi, jalo Caesar Augustus, Imperaattorimme, salli Senaatin ja Rooman kansan puolesta lausua tervehdyksemme Sinulle — Sinulle, oi Caesar, joka hyvillä töilläsi olet maailman täyttänyt, Sinulle rakastetulle, jonka alamaiseksi kansat vapaaehtoisesti antautuvat, Sinulle Suurelle, jota Itä ja Länsi herranansa ylistävät ja koko ihmiskunta »Rakkaudekseen ja Sulokseen» nimittää . . .

BERENIKE.

Kuule! Kuule! Sostraton pyhän ennustuksen täyttymys!

TITUS.

Vaikene, vaikene, Berenike . . . (*Hän aukaisee pergamentin.*)

(*Domitianus, yllään purppuratooga, ja Domitia lähestyvät hitaasti ja varovasti vasempaan pylväistöön asti, kuunnellakseen Tituksen puhetta.*)

TITUS.

(*Huomaamatta Domitianusta ja Domitiaa.*)
Niinkuin jo äsken sanoin, olen kutsunut teidät tänne ilmoittaakseni tärkeän päätökseni, joka sisältyy tähän julistuskirjaan ja jonka nyt teidän välityksellä lähetän Senaatille ja Rooman kansalle. — Niin, hyvät ystävät, tästä päivästä, tästä hetkestä lähtien . . .

LÄHETTILÄÄT ja PRETORIAANIT.

(*Hätäisesti, rukoilevasti.*) Berenike!

BERENIKE.

Käännä kasvosi pois, Titus. Hän on täällä. Hänellä on purppuratooga hartioilla . . . Ah, hän on jo ottanut, ennenkuin olet antanutkaan!

TITUS.

(*Kääntyy päin Domitianusta, tyrmistyy, sanoo hiljaa, äänen kuitenkin vavistessa salatusta rai-*

vosta.) Ah, Domitianus . . . uskalsit vastustaa Imperaattorin käskyä?! (*Hän tulee alas korokkeelta ja heittää käärön tuleen, sitten kääntyy Domitianuksen puoleen ja huutaa hillittömässä raivossa.*) Niinpä vie siis sinä Roomalle vastatervehdykseni: Titus on Rooman herra, Titus yksin . . . Minä! . . . Minä! . . . Minä!

(*Hetken täydellinen hiljaisuus näyttämöllä.*)

PREFEKTI.

(*Lähettiläille ja pretoriaaneille.*) Tätä sanaa emme ole myöhäiset Roomalle viemään!

LÄHETILÄÄT ja PRETORIAANIT.

(*Riemastuneina, hillittömästi, useat polvillaan ja Tituksen vaatteita suudellen.*) Sinä olet Rooman herra, sinä yksin! Terve, Caesar Titus, Rooman Imperaattori!

(*Ylistystään yhä huutaen he kiirehtivät matkaan, poistuen vasemmalle.*)

DOMITIANUS.

(*Viskaa ylenkatseellisesti toogan hartioiltaan Domitian käsivarrelle.*) Älä lähde, Domitia. Hän ei vastaa teoistaan . . . Katso! Hän on sairas.

TITUS.

(*Vaipuu masentuneena leposohvalle.*) En voinut, en voinut sittenkään . . . Enkä voine enää koskaan!

PREFEKTI.

(*Berenikelle.*) Tästä ikikiitos sinulle, Augusta Berenike! (*Hän poistuu muita seuraten vasemmalle.*)

BERENIKE.

(*Kauhistuneena.*) Callias, mitä olenkaan tehnyt?!

CALLIAS.

Sinä olet pelastanut Caesarin Roomalle.

DOMITIANUS.

Callias, anna hänelle vettä. Kaikki tuo oli pelkkää kuumeenhouretta.

CALLIAS.

Caesarin henkilääkärinä vaadin hänelle yksinäisyyden rauhaa.

(*Domitianus ja Domitia vetäytyvät etäämmälle vasempaan, kuitenkin edelleen jännittyneinä seuraten Tituksen liikkeitä ja sanoja.*)

CALLIAS.

(*Lähestyy Titusta.*) Tule lepoon, Caesar.

TITUS.

(*Nousee.*) Lepoonko? (*Hymyillen.*) Kohta.
— Kohta.

CALLIAS.

Herra, kuume ottaa sinussa vallan. Otsasi on märkä. — Ah Caesar, vapaudu epäilyksistäsi, hävitä harhakuva mielestäsi, surmaa Lysimakos rinnastasi!

TITUS.

Älä syytä Lysimakosta. Hän osoitti minulle tien rauhaan ja vapauteen. En voinut mennä kristityn osoittamaa tietä ... (*Katsellen uhri-jalustasta kohoavaa savua.*) On vielä roomalainen tie!

DOMITIA.

(*Kavahtaen jännityksestään.*) Ah, hän avauttaa valtimonsa!

DOMITIANUS.

Sen hän on tekevä.

BERENIKE.

(*Lähestyy Titusta väristen, hänen häiritsemistään peläten, rukoilevasti koskettaen hänen olkaansa.*) Oi, Titus, sitä ei Lysimakos olisi toki

koskaan sallinut sinun tehdä. Oletko hylännyt Lysimakon? Sano, sano, mitä hän on sinulle nyt?

TITUS.

Roomalainen omatunto.

BERENIKE.

Jumalani!

TITUS.

Etkö huomaa, Berenike, että puuttuu vain minun kuolemani, jotta kaikki kävisi niinkuin kävi silloin.

BERENIKE.

Titus, tule pois täältä . . .

TITUS.

Tässä istui Vespasianus, isäni, ja Lysimakos — hän haki siteitä tuolta pöydältä, otti käteensä leikkausveitsen ja lähestyi . . . lähestyi . . . Ja Vespasianus vapisi ajatellessaan valtimonavausta. — Mutta Titus ja Berenike — missä he olivat? (*Osoittaen Domitianusta ja Domitiaa.*) Tuolla he ovat! Katso, tuolla Titus ja Berenike odottavat. Noin — juuri noin . . .

BERENIKE.

Ah Titus, minä karkoitan heidät pois.

TITUS.

Ei, ei, anna heidän olla juuri siinä missä ovat. Olen ymmärtänyt, että heidän täytyy olla siinä. — No, Callias! »Vesi onko tarpeeksi lämmin altaassa?» (*Berenikelle.*) Eikö isä niin kysynyt Lysimakolta!

BERENIKE.

(*Peittäen käsin silmänsä.*) Muistan . . . muistan . . .

CALLIAS.

(*Pahaa aavistaen.*) Vesikö altaassa? — Mitä vedestä, oi Caesar!

TITUS.

Onko veitsesi hiottu?

BERENIKE.

Muistan nekin sanat . . .

CALLIAS.

(*Tuskassa.*) Veitsenikö? — On, Caesar.

TITUS.

Ovatko valtimositeesi valmiina?

CALLIAS.

Ovat, Caesar.

(Titus aikoo peittää Bereniken pään vaatteella.)

BERENIKE.

Ei, Titus, sinun tahtosi on minulle pyhä, ja minä kestan viimeiseen hetkeen asti.

TITUS.

(Ojentaa Calliaalle toisen kätensä.) Callias!

BERENIKE.

Oi minun suuri, mahtava Caesarini!

CALLIAS.

Liian vaikean tehtävän annoit palvelijallesi, Caesar. *(Hän lähestyy Titusta siteet ja leikkausveitsi kädessään.)*

TITUS.

Tämä on viimeinen imperaattorillinen tahtoni. *(Hän pitelee toisella kädellään Bereniken päätä, suudellen hänen hiuksiaan.)*

(Callias kiinnittää toisen siteen rannetta ylemmäksi ja toisen alemmaksi.)

DOMITIANUS.

(Siirtyy vasemmalta näyttämön oikealle puolelle.)

DOMITIA.

(*Huutaa vasemmalle.*) Ratsut satuloikaa! Viipymättä!

BERENIKE.

Voi kohtalo, kova on sinun kourasi!

(*Titus menee Berenikeä tukien altaalle, astuu hitaasti veteen, katsellen Domitianusta.*)

(*Domitianus nousee oikeanpuoleisen pylväistön astuimia senmukaan kuin Titus alenee altaan astuimia.*)

TITUS.

Tee tehtäväsi, Callias. (*Hän laskeutuu veteen.*)

(*Callias avaa Tituksen rannevaltimon, painaa käden veteen ja päästää siteet auki.*)

TITUS.

(*Yhä katsellen Domitianusta.*) Kuinka komeana sinä olet, Domitianus. Kuitenkin sanon sinulle: liian paljon sinä odotat purppuratoogasta. Ei kukaan mene varmemmin kuolemata kohden kuin Caesar.

DOMITIA.

Hän hourailee. (*Antaa merkkejä vasempaan pylväistöön.*)

DOMITIANUS.

Hän kuolee mielipuolena.

TITUS.

Ennen hourailin. Nyt kaikki selkenee. Jos tahdot onnellisesti hallita, älä hallitse ensinkään, vaan anna kaiken tapahtua niinkuin se itsestään vastaasi virtaa . . .

(Joukko ratsusentturioita on asettunut rintama-asentoon vasemman pylväistön taa.)

DOMITIANUS.

Minun hetkeni on tullut! — Sentturiot ja ratsumiehet! Tällä hetkellä Caesar Titus Flavius Vespasianus astuu jumalien joukkoon!

SENTTURIOT.

(Yhteen ääneen.) Terve Caesar Domitianus, Rooman Imperaattori!

DOMITIANUS.

Roomaan! *(Hän juoksee haltioituneena, sentturioiden ja Domitian seuraamana ulos vasemmalle.)*

(Berenike peittää päänsä.)

TITUS.

Noin ratsasti Titus Roomaan . . . nyt olen nähnyt loppuun asti . . . tulen Lysim . . . (*Hänen päänsä vaipuu taaksepäin altaan veistosta vasten.*)

(*Suruhymni kaukaa, aivan hiljaa.*)

(*Callias peittää päänsä.*)

(*Berenike avaa päänsä, näkee Tituksen kuolleeksi, kaatuu.*)

1. Minna Canth: Murtovarkaus. 5-näyt. 5 painos. 5:—
5. Larin Kyösti: Tuhkimo ja kuninkaantytär. 4-näyt. 10:—
6. Minna Canth: Anna-Liisa 3-näyt. 2 painos. 5:—
8. Malla Talvio: Kauppaneuvoksen kuoltua. 3-näyt. 3:50.
9. Z. Topellus: Seikkailu saaristossa. 2-näyt. 2:50.
10. Z. Topellus: Titianin ensimmäinen rakkaus. 1-näyt. 1:20.
11. Jonas Lie: Wulffie ja Kumpp. 3-näyt. 2:—
18. Z. Topellus: Regina von Emmertitz. 5-näyt. 10:—
20. Malla Talvio: Eri teitä. 4-näyt. 5:50.
22. Elno Kallma: Kaupungista palattua. 2:50.
24. Juhani Aho: Panu. 4-näyt. 5:50.
25. Henrik Ibsen: Nukkekotii. 3-näyt. 5:—
26. Henrik Ibsen: Pikku Eyolf. 3-näyt. 5:50.
27. Z. Topellus: 50 vuotta myöhemmin 3-näyt. 4:—
28. Z. Topellus: Kypron prinsessa. 4-näyt. 10:—
32. I. M. Slick: Kehräävä kuninkaantytär. 3-näyt. 8:—
38. Konrad Lehtimäki: Spartacus. 5-näyt. 6:50.
39. Johannes Linnankoski: Simson ja Delila. 3-näyt. 10:—, sld. 15:—
41. Hanna Jaakkola: Ester Lönn. 5-näyt. 5:—
42. Selma Lagerlöf & Bernt Fredgren: Suotorpan tyttö. 4-näyt. 5:—
45. Artturi Järvelin: Pohjalaisia. 3-näyt. 4 painos. 12:—
46. Ruupert Kainulainen: Karjalan kannaksella. 3-näyt. 2 p. 8:—
47. Minna Canth: Roinilan talossa. 3-näyt. Hinta 5:—, Uusi painos tulossa.
49. Malla Talvio: Lempiäniemen tyttäret. 1-näyt. 2:—
51. Maria Jotuni: Savu-uhri. 3-näyt. 5:—
52. Henrik Ibsen: Rakkauden komedia. 3-näyt. 10:—
53. Gerhart Hauptmann: Hannele. 5:—
54. Kyösti Somero: Danton. 4-näyt. historiallinen näytelmä. 9:—
55. Otto Al' Antila: Rannan isäntä. 2-näyt. 1:25
56. Artturi Leinonen: Merkitty mies 3-näyt. 5:—
57. Hjalmar Procopé: Siltalan pehtori. 4-näyt. 10:—
58. Milna Häger-Kanninen: Eroa miehille. 1-näyt. 2:—
59. Helvi Herlevi: Kuningasverta. 2-näyt. 2:—
60. Ruupert Kainulainen: Punainen pakolainen 3-näyt. 10:—
61. Selma Lagerlöf: Untuvainen. 9:—
62. Kl. U. Suomela: Vapauden veljet. 4-näyt. kieltoakiniäyt. 5:—
63. Nikolai Gogol: Reviisori. 5-näyt. 15:—
64. Eva Hirn: Kallilan talo. 2-näyt. 5:—
65. Maria Jotuni: Miehen kylkiluu 3-näyt. 2 painos. 15:—
66. Emil Elenius: Pirun miekka 4-näyt. 5:—
67. E. Hirn: Tienhaarassa. 1-näyt. 4:—
68. Romain Rolland: Danton. 3-näyt. 5:—
69. Eva Hirn: Sirkan kosija. 1-näyt. 4:—
70. Malla Talvio: Viimeinen laiva. 3-näyt. 5:—
71. Larin Kyösti: Ulkosaarelaiset. 4-näyt. 15:—
72. Alno Volpio: Purjehdusmatka. 2-näyt. 5:—
73. S. Wettenhovi-Aspa: Lauantai-iltoja. 4-näyt. 5:—
74. Laura Soinne: Hukkasaari, Satunäytelmä. 3-näyt. 5:—
75. Väinö Volpio: Lönnrot on tulossa. 3-näyt. huvinäytelmä. 15:—
76. Santeri Ivalo: Juho Vesainen. 4-näyt. historiallinen näytelmä. 15:—
77. Artturi Leinonen: Herra Päätoimitaja. 2-näyt. huvin. 12:—
78. Raju Halla: Preerian Prinsessa. 3-näyt. huvin. 5:—
79. Selma Anttila: Kahdet kasvot. 3-näyt. 15:—
80. K. Kaslin: Rakkaita vihollisia. 1-näyt. 9:—
81. Gustaf von Numers: Pastori Jussilainen. 4-näyt. 10:—
82. Gustaf von Numers: Tupaantulijaintanssit. 1-näyt. 5:—
84. Anni Swan: Lastennäytelmiä II. 10:—
85. Gustaf von Numers: Kuopion takana. 3-näyt. huvin. 12:—
86. Artturi Leinonen: Kapinoitsijat. 3-näyt. 5:—
87. Artturi Leinonen: Vanha Härmä. 3-näyt. 5:—
88. Artturi Leinonen: Oikeata maahenneä. 7:—
89. Henrik Ibsen: Päiväkummun pidot. 3-näyt. 10:—
90. Maria Jotuni: Kultainen vasikka. 3-näyt. 9:—
91. Bero Alpi: Näkymättömät tulet. 3-näyt. 12:—
92. Helvi Herlevi: Hautokauppa. 3-n. 3:—
93. L. L. Jyrähmi: Pakolaiset. 1-näyt. 8:—
94. Bero Alpi: Sininen kukka. 1-n. 5:—
95. Gustaf v. Numers: Elinan surma. 7-kuv. näyt. 15:—
96. Gustaf v. Numers: Tuukkalan tapelu. 7-kuv. 15:—
97. Gustaf v. Numers: Eerikki Puke. 5 näyt. 15:—
98. Bero Alpi: Ohi houkutusten. 5:—
99. Vilho Helanen: Heräävä heimo. 1-näyt. 5:—
100. Leinonen: Nuijapäällikkö. 12:—
101. Elsa Hästesko: Arvoituskeittäjä eli kommunisti. 10:—
102. Elsa Hästesko: Kumpi rakkaus. 7:—
103. Bero Alpi: Korven äännet. 5:—
104. Olli: Tahtoisin tulla filmitähdeksi. Koulusnäytelmiä. 10:—
105. Artturi Leinonen: Kapituliherra. 7:—
106. Laura Soinne: Koululaisnäytelmiä. 8:—
107. Urho Karhumäki: Kilpakihlit. 7:—
108. Hagar Sarasto: Päivärannan onnelliset. 6:—
109. Hannes Visuri: Valkoinen sankari. 5:—
110. Arvid Järnefelt: Kuolema. 15:—